Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1281 ՈՒՐԲԱԹ 8 ԱՊՐԻԼ 1888 (Ն. Տ.) 20 ԱՊՐԻԼ 1888 9 ՇԱՊԱՆ 1305

20 ՓԱՐԱ

ՀԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՑԷ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Նորատունկեան-խան

Noradounghian Han, Galata

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ԳՈՒՂԱՐԿՈՒԱԾ ԵՒ ԽՄԲԱԳՐՈՒԱԾ

20 ՓԱՐԱ

ՌԱՅԱՆՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար	Տարեկան	գներ մէջ արծաթ ... 160
» »	Վեցամսեայ	» » ... 80
» »	Չորամսեայ	» » ... 40
Գաւառաց »	եւ տեղական	
Թղթատարով	տարեկան	» » ... 240
Գաւառաց համար	եւ տեղական	
Թղթատարով	վեցամսեայ	» » ... 120
Օտար երկիրներ,	տարեկան	Ֆրանք ... 56
» »	վեցամսեայ	» ... 28

Դուրս ղրկուած լրագրաց ճանապարհ ծախքը Տնօրէնութեան վրայ է։ Խմբագրութեանս ղրկուած նամակ կամ գրութիւն ետ չտրուիր։

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, 8 ԱՊՐԻԼ, 1888

ԵՐԵԿԻ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

(ԱՊՐԻԼ 13ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ 16 ԱՊՐԻԼ)

ՕՐՈՒԱՆ ԽՆԴԻՐՔ

Երեկի Սուրհանդակաւ առնուած լրագիրը տեղեկութիւն կուտան Ֆրետերիկ կայսեր հիւանդութեան նոր երեւոյթին վրայ։ Ընդեռ չորեքշաբթիէն հինգշաբթի գիշեր կայսրը ծանր տագնապ մը անցուց։ Կէս գիշերէն մէկ ժամ ետքն, հիւանդապահն որ կը հսկէր Ֆրետերիկ կայսեր ժամ՝ դիտեց թէ շնչառութիւնը կը դժուարանար։ Անմիջապէս անգլ. Տքդ. Հօուէլ կանչուեցաւ։ Կայսրը շնչարգելութենէ կը նեղուէր։ Բժիշկը քննեց խռչափողին մէջ մուծեալ խողովակն, որ դէշ դրրուած էր։ Տոքդոռ Հօուէլ փորձեց շտկել զայն, և Տոքդոռ Մաքէնզի ևս, որ ամենայն աճապարանօք պալատ կանչուած էր, ամէն փանգ հեռացած կը կարծէր, երբ հինգշաբթի առաւօտ կայսրը քանի մը անգամ խեղդուելու պէս եղաւ։ Մեծ երկիւղ եւ շփոթութիւն պալատին մէջ։ Անգլիացի երկու Տոքդորներն, որոց յանձնապատանութեան ո՛չ գոյ սահման, զինչն յանձամ դիմել առ գերմանացի Տոքդորս Պերկման և Պրաման։ Տքդ. Պերկման տեսաւ հանգաւ որ այս ուղղանկիւն խողովակ կը բանէր խռչափողին մէջ կազմուած նոր ուռեցքներու և հիւթերու, և կ'արգիլէր շնչառութիւնն, ուստի քիչ մը կոր խողովակ մը մտցուց խռչափողին մէջ։ Կայսրն անմիջապէս սփոփանք մը զգաց, ազատ շունչ առնուլ սկսաւ, և հինգշաբթի երեկոյեան դէմ բաւական կազդուրելով, բաց կառքով գնաց Շարլոթենպուրկէ ի Պերլին, յայտնութիւն իւր ծերերուկ մօր։ Այս վաղանցիկ տագնապ ցոյց տուաւ սակայն թէ խռչափողին մէջ սոսկալի ախտը նոր աւերումներ գործած է, կազմելով նոր ուռեցքներ, որոցմով ծածկուած է շնչառութեան խողովակին բոլոր վերի մասն, և հետեւապէս բերնով բնական շունչ առնուլ անկարելի դարձած է։ Նաեւ չէ մոռցուած թէ ի Սան Ռէմօ արուեստական կոր խողովակի մը գործածումը խռչափողին մէջ գրգռութիւն և նեղութիւն պատճառած էր, և փոխել հարկ էր եղած, որով պէտք եղաւ ուղղաձեւ խողովակ մը մտցնել։ Բայց անկէ ի վեր խռչափողին զգայնութիւնը նուազած չի կրնար լինել։ ուստի, երբ դարձեալ կոր խողովակ մը կը մուծուի, կրնա՞յ ըսուիլ թէ Կայսրը նոր փոնգներէ զերծ է։

Այս մտօք կը գրէին գերման թերթեր ապրիլ 15 թուով։ Անկէ ի վեր, Պերլինէ եկած հեռագրեր ծանուցին թէ կայսեր հիւանդութիւնը նորէն քայլ մ'ուս առած է, կոկորդի կամ թոքերու հիւծախտի պէս բան մը (տրոնշէր կամ էնէմոնի) երեւան գալով։ Այս նոր ախտ կը գրէին գերման թերթեր ապրիլ 15 թուով։ Անկէ ի վեր, Պերլինէ եկած հեռագրեր ծանուցին թէ կայսեր հիւանդութիւնը նորէն քայլ մ'ուս առած է, կոկորդի կամ թոքերու հիւծախտի պէս բան մը (տրոնշէր կամ էնէմոնի) երեւան գալով։ Այս նոր ախտ կը գրէին գերման թերթեր ապրիլ 15 թուով։ Անկէ ի վեր, Պերլինէ եկած հեռագրեր ծանուցին թէ կայսեր հիւանդութիւնը նորէն քայլ մ'ուս առած է, կոկորդի կամ թոքերու հիւծախտի պէս բան մը (տրոնշէր կամ էնէմոնի) երեւան գալով։ Այս նոր

և ծանրացեալ վիճակին մէջ, կայսրը քիչ շատ հանգաւ օրեր կրնայ անցուցնել տակաւին։ Բայց իւր հիւանդութեան ելից վրայ երկբայութեան տեղի չի մնար գիտնականաց։

«Ադէկ երես ունի եղեր սա երկաթէ մարդն ալ», ըսած պէտք է լինի Վիքտորիա իշխանուհին, որուն Պիզմարք Իշխան այցելութեան գնաց ապրիլ 12ին, ի շնորհաւորութիւն նորա ծննդեան 22 րդ տարեդարձին։ Բայց այս լուրն հաղորդելով, Թայմսին թղթակիցը կը յարէ թէ զրոյց մը կայ որուն համեմատ ամուսնական խնդիրն իսկ ի մտոյ դնողացուցիչ լուծումն պիտի ստանայ եղեր։ Թէ՛ Պիզմարք Իշխան իւր պաշտօնին մէջ պիտի մնայ եղեր և թէ Վիքտորիա Իշխանուհին իւր սիրահարին հետ պիտի կարգուի եղեր։ Կ'ասեն թէ բան մը պակաս թողուլ չուզուիր՝ գործին ճշմարտապէս թատերական վախճան մը տալու համար։

Գերմանիոյ ամուսնական խնդրոյն Ռուսիոյ Արքունեաց վրայ բրած տպաւորութեան վրայ հետեւեալ հետաքրքրաշարժ տեղեկութիւնները կը տեսնենք Բէռլէրսպուրկէ առ Թայմս ուղղեալ նամակի մը մէջ։

«Երբ «Պիզմարքեան Տագնապը» ծագեցաւ, Ռուսիոյ Արքունեաց մէջ կարծիքները բաժնուեցան հետեւեալի ընթացից նկատմամբ։ Պիզմարք Իշխան և Ալեքսանդր Իշխան հաւասարապէս ատելի գոլով Ռուսաց, արքունական զօրեղ կուսակցութիւն մը յայտարարեց թէ առիթէն օգուտ պէտք է քաղել տապալելու զՊիզմարք Իշխան, և թէ Ֆրետերիկ Կայսեր վիճակը Զարին գեղեցիկ պատեհութիւն մը կ'ընծայէր մեհանձնութեան ցոյց մ'ընելու։ Եթէ Զարն յայտարարէր թէ Ֆրետերիկ Կայսեր հաւանութեան արժանացած ո՛և է ամուսնութիւն Ռուսիոյ վերաբերութիւն չունեցող լոկ անհատական գործ մը պիտի նկատուի, ծանր հարուած մը արուած պիտի լինէր Պ. Պիզմարքի։

«Բայց արքունական միւս կուսակցութիւնն, որոյ գլուխն էր Պ. Կիրս, սրամտութիւն ունեցաւ դիտելու թէ Պ. Պիզմարքի նպատակն ո՛չ այնչափ Պաղեմպերկեան ամուսնութիւնն ի դերեւ հանել էր որչափ իւր իշխանութիւնը ցոյց տալ Վիքտորիա Կայսրուհւոյն, և ահաբեկել զնա։ Եթէ Պիզմարք և Կայսրուհին բարեկամ լինէին, Նախարարապետը դիւրաւ կրնար իրաց վիճակը մտերմաբար հասկցնել ռուսական արքունեաց, եւ ապահովութիւն տալ թէ Վիքտորիա Իշխանուհւոյն ամուսնութիւնը քաղաքական հետեւանք չպիտի ունենայ։ Բայց Պ. Պիզմարք երբեք դիտում չունէր իւր դիւանագիտութիւնն ի գործ դնել Կայսրուհւոյն բաղձանաց յաջողման։ Միտքը դրած էր ոտքի տակ առնուլ Կայսրուհւոյն կամքն, եւ Կիրսեան կուսակցութիւնը Ռուսիոյ շահուց համար աւելի նպաստաւոր դատեց Պիզմարք Իշխանի յաջողութիւնը քան պարտութիւնը։ զի եթէ Նախարարապետն յաղթուէր, անգլ. և աւստրեան նիզակակցութիւնն որոյ մարմնացումն է Կայսրուհին, գերիշխան պիտի լինէր ի Պերլին, անգլիական աղդեցութիւնը պիտի տիրէր Գերմանիոյ մէջ, և վերջ պիտի տրուէր «Ռուսիոյ հետ ակնածութեամբ վարուելու» քաղաքականութեան, զոր Վիլհէլմ Կայսր կտակած էր մահուան անկողնոյն մէջ։

«Այս նկատմունք յաղթահարեցին հակառակ կուսակցութեան։ Թերեւս խորհուած է նաև թէ, Ֆրետերիկ Կայսեր վախճանը մօտալուտ երեւելուն պատճառաւ, Պիզմարքի անկումն երկար չպիտի տեւէր, եւ ժամանակ մը ետքը Նախարարապետն յիշխանութիւն պիտի վերադառնար՝ իւր տապալման աշխատողներուն դէմ վրէժխնդրութեամբ լի։ Ամէն տեսակէտով ալ խոհեմութիւնը կը պահանջէր որ ռուսական արքունիքն ոյժ տար Պիզմարք Իշխանի, և իրօք այս իմաստով հրահանգ տրուեցաւ ռուս կէս պաշտօնական լրագրութեան։

«Պէտք է ի մտի ունենալ թէ Պ. Պիզմարք, Վիլհէլմ Կայսեր կտակն ի գործ դնել ուխտած լինելով, Պաղեմպերկեան ամուսնութեան դէմ իւր հակառակութենէ ետ չպիտի կենայ, և ուրիշ գործերով ալ ամրապնդել պիտի ջանայ ռուսերբրուսիական վարչի դաշնակցութիւնն, որ երբեմն ապահովութեան լաւագոյն միջոցն էր երկուց երկրաց համար։ Ռուսիոյ բարեկամութեան շնորհիւ էր նաեւ որ Բրուսիա յաղթանակեց Աւստրիոյ և յետոյ Ֆրանսայի։ Կրնայ ըսուիլ թէ ռուսական բարեկամութեան շնորհիւ ի գլուխ եկաւ գերմանական Միութիւնը։»

Միւնիխէ լուր կուգայ թէ Պաւիերայի Իշխան Խնամակալն որոշեր է Պաղեմպերկեան Ալեքսանդր Իշխանն անուանել հրամատար պաւիերեան Բ. զօրաբանակին։ Այս մասին Վիէննայի լրագիր մը սա ուշագրաւ դիտողութիւն կ'ընէ. «Զարմանալի չէ որ, Ֆրետերիկ Կայսեր և Իշխան-Նախարարապետին միջեւ ծագած վէճին առթիւ, Գերմանիոյ երկրորդական Պետութեանց առաջինը (Պաւիերա) Կայսեր կողմը բռնէ։ Գերմանիոյ բոլոր Վեհապետք կը զգան թէ Պերլինի մէջ պատահած բաներ ՄԱՍԱՐԵՐ են միապետութեան սկզբան։ Եթէ Գերման Կայսրը կը հարկադրուի գլուխ ծռել ամենազօր Նախարարապետի մը երկաթեայ կամաց առջեւ, ի՞նչ կրնան յուսալ գերմանական մանր Տէրութեանց պետերն ալ։ Եթէ սոյն տագնապ Ֆրետերիկ Կայսր բաղձանաց համեմատ չփակի Վիքտորիա Իշխանուհւոյն ամուսնութեամբ, ակներեւ է թէ համանման ուրիշ տագնապներ յառաջ պիտի գան, և մեծ վնաս կայսերական արժանապատուութեան և ի նուաստացում գերմանական փոքր Վեհապետաց, որք իրենց գլուխ ընտրեր էին ո՛չ թէ զՊիզմարք Իշխան, այլ զՊետն Հօհենզոլլերնեան Տան։»

Պերլին, 15 ապրիլ. Ֆրանֆուրտեր Զայտուն կը ծանուցանէ թէ Պ. Պիզմարք գերմանական փոքր Վեհապետներուն ալ դիմեր էր խնդրելով որ Կայսեր վրայ ազդեցութիւն գործածեն առաջադրեալ ամուսնութիւնն արգիլելու համար։—Կայսրը փափաքեր է իւր գահակալութեան առթիւ ներողութիւն շնորհել նաեւ դատապարտեալ Ընկերվարականներու, բայց Պիզմարք Իշխան բացարձակապէս ընդդիմացեր է։

—Ամէն տեսակ անկարելի բաներ կը պահանջուին Ֆրետերիկ Կայսրէն։ Անցեալ օր ծանուցինք թէ Ֆրանսացի երեւելի բանաստեղծ մը Պ. Ֆրանսուա Ֆոպէ, գեղեցիկ քերթուածով մը, Գերմանիոյ Նոր Կայսրէն խնդրած է Ֆրանսայի վերադարձնել զԱլզաս-Լոռէն։ Ահա դանիական լրագիր մ'ալ Ֆիւնսպուրկի, որ նոյն խաղաղասէր և իմաստուն կայսրէն կը խնդրէ գործադրել Փրակայի աւստրերբրուսիական (ջնջեալ) Դաշնագրոյն 5 րդ յօդուածն, որուն համեմատ աւստրերբրուսիական զորաց ձեռամբ գրաւեալ և Բրուսիոյ թողեալ Շլեզվիկի Դքսութեան հիւսիսային մասը պէտք է ետ տրուի Դանիոյ, եթէ բնակիչք ազատ քուէով մը փափաք յայտնեն։ «Շլեզվիկի հիւսիսակողմն բնակիչք բոլորովին դանիացի մնացած են, և անոնց գոհացում տրուելով, կատարեալ հաշտութիւն գոյացած պիտի լինի Գերմանիոյ և Դանիոյ միջեւ։»

—Պերլին, 13 ապրիլ. Կայսեր փոխանորդելու համար Վիլհէլմ Իշխանին տրուած արտօնութիւնը վերջնապէս որոշուեցաւ։ Մանրամասնաբար սահմանեցաւ թէ ի՞նչ պարագայից մէջ Իշխանն իւր հօր գործերը պիտի կատարէ։ Որոշուեցաւ նաեւ թէ պատերազմական նախարարն եւ Կայսեր քաղաքային եւ զինուորական դիւանաց տնօրէնը կանոնաւորապէս համար տան Վիլհէլմ Իշխանին։

—Հօհենլօհ Իշխանէն զատ, Պիզմարք Իշխանին իբրեւ հաւանական յաջողդ յիշուեցան մայրաքաղաքիս նախկին դեսպան Կոմս Հաճֆֆելտ, երբեմն Լոնտոնի և այժմ Փարիզի դեսպան Կոմս Միւնսդէր, ինչպէս և Կոմս Սդոլպերկ, որ երբեմն փոխ-Նախարարապետ էր, և հրաժարիլ հարկադրեցաւ զի չէր կրնար համաձայնիլ Պ. Պիզմարքի հետ։

Ռումանիոյ մէջ ապստամբական շարժումը կը ծաւալի։

Պուքրէշի մէջ սկսեալ շարժումը կը տարածի գաւառները։

Պուքրէշէ ապրիլ 13 թուով կը հեռագրուի առ Ռիւդէր.

«Կառավարութեան դէմ ապստամբութիւն, որ անսոյս սկիզբը ծագած էր Ուրմիշենի գաւառային քաղաքին մէջ, և չուտով զսպուած էր պահ մը, վերստին արծարծեցաւ, և կը ծաւալի շրջակայ հողագործ գաւառներն, որք ապստամբութեան կը յարին։ Շարժումն այժմ հողագործական հանգամանք ունի. զի շարժման պարագլուխներն ո՛չ միայն թշնամութիւն կը ցուցնեն Նախարարի (Պրագիանոյի) Վարչութենէն կարգեալ տեղային պաշտօնէից, այլ հոս կը պահանջեն հողագործներուն համար, ինչպէս որ 100ին 10 չհարածին մը հողատեարց և ագարակներու վարձակալաց վաստակն։ Շարժման պարագլուխները ցայս վայր չատաց ոն բռնութիւն ի գործ դնել միայն դեր-կառավարչաց, հողատերաց և այլոց վայ որք հակառակած էին իրենց պահանջման։ Զօրքեր դրկուեցան, բայց ցարդ չկրցան հանդարտութիւն վերահաստատել։ Նոր նախարարութեան կուսակիցք կը պատրաստեն զՊ. Պրագիանօ, ըսելով թէ ինք և իւր մարդիկ՝ իրենց քաղաքական նպատակներուն համար՝ կը գրգռեն հողագործներն։ Իսկ Պ. Պրագիանոյի կուսակիցք այս չարժումները կը վերագրեն ռուսական մեքենայութեանց։ Բայց տակաւին որոշ բան մը չէ գիտցուած այս չարժման վրայ, որ մեծապէս ուշադրութիւն կը գրաւէ բոլոր երկրին մէջ։»

—Պուքրէշէ ապրիլ 13 թուով Փարիզեան լրագրաց ուղղեալ հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Ռումանի գիւղացւոց մէջ սկսած յուզումն երկիւղալի հանգամանք մը կ'առնու։ Պուքրէշի պահապան զօրաց վրայ յաւելմունք պիտի լինի. զի մայրաքաղաքին մօտակայ գիւղերուն մէջ ևս երեւցած է ապստամբական շարժում։ Նախարարապետ Պ. Ռոզէդդի խոստացաւ խստութեամբ գործել եթէ շարժումն աւելնայ։ Ցայտարարեց նաեւ թէ «այս հողագործական շարժում վերագրելի է ա՛նպիսի գրգռիչ գործակալներու մեքենայութեանց, զորս յականէ յանուանէ նշանակել խոհեմութիւն չեմ համարիր այս պահուս, քանի որ բացուած դատական քննութեամբ ամէն բան պիտի պարզուի։

Նո՞ր լուր մ'ալ։ Բէռլէրսպուրկի գերմանական թերթը Տարտշդատէ նամակ մը կը հրատարակէ, ծանուցանող թէ Ալեքսանդր Իշխան չի կրնար ամուսնանալ Վիքտորիա Իշխանուհւոյն հետ, այն գերազանց պատճառաւ որ . . . ուրիշ սիրուհի մ'ունի Տարտշդատի մէջ, իրեն մօտ։ Անշուշտ սխալ մը կայ. զի ուրիշ աղբիւրներէ իմացած ենք թէ Վիքտորիա իշխանուհին և Ալեքսանդր Իշխան տարիներէ ի վեր անչինչ սէր ուխտեր են միմեանց։

—Զօր. Պուլանժէի ընտրական մեծ յաջողութիւնն ի Նօռ, թէև կը սպասուէր, կայծակի մը պէս ազդեր է ի Փարիզ։ Բայց Փարիզեան լրագիրք զայս յաջողութիւն կը նկատեն բոլոր մ'ընդդէմ հանրապետական վարչութեան ներքին քաղաքականութեան, և անոնցմէ ո՛չ մին միջազգային նշանակութիւն կուտայ գործին։

—Ապրիլ 17ի Լոնտոնեան լրագիրք եւրոպեան խաղաղութեան համար չատ վտանգաւոր զուգադիպութիւն մը կը համարին Զօր. Պուլանժէի յաջողութիւնն ի Ֆրանսա, եւ նոր կայսեր մը մօտալուտ գահակալութիւնն ի Գերմանիա։—Թենթ մը՝ Զօր. Պուլանժէ, խնթեմ մ'ալ՝ կ'ըսուի՝ Վիլհէլմ Իշխան, և անչուշտ երկիւղալի պիտի լինի սոյն երկու ծայրայեղ մարդոց ձեռքն յանձնուած տեսնել Եւրոպոյ ճակատագիրը։ Բայց Լոնտոնի լրագիրք կ'ամապարեն։ Ֆրանսացիք յաբափոխոս ժողովուրդ են, և կարելի է որ պուլանժէական դիկտատորութեան հաստատումէն յառաջ, և Վիլհէլմ Իշխանին գալով, ցորչափ Պիզմարք Իշխան ողջ է, հիմնական փոփոխում յուսալի չէ գերմանական աշխարհավարութեան մէջ։

—Փարիզ, 17 ապրիլ. Ընտրողաց խորհրդարանական ժողովը զոր չափաւոր կամ պատեհական Հանրապետականք կ'ուզէին գումարել ի Ֆորտ՝ անկարելի եղաւ Պուլանժէականաց ցոյցերուն պատճառաւ։

—Պերլին, 17 ապրիլ. Կառավարական Նէրդ Տեչէ Ա.Ի. Զայտունի կ'ըսէ թէ կայսեր առողջական վիճակը չբարւոքեցաւ։ Տնկդը կը շարունակէ։ Կը ծանուցուի թէ հիւանդութեան կեդրոնն ո՛չ եւս սահմանափակուած է խռչափողին մէջ, այլ տարածուած է ուրիշ կողմեր։

—Պերլին, 16 ապրիլ. Պաշտօնական աղբիւրէ կը ծանուցուի թէ կայսեր վիճակը ծանր է։ Երկու օրէ ի վեր հարկ եղած է քանի մը անգամներ փոխել արուեստական խողովակն, որ չատ վտանգաւոր գործողութիւն մ'է։ զի հիւանդը կրնայ խեղդուիլ։

—Փարիզ, 15 ապրիլ. Պուլանժէ զօրավարին ի Լիլ ընտրութեան լրոյն վրայ, երեկ երիկուն Պուլանժէականք աղմկալի ցոյցեր ըրին ի Լիլ և ի Փարիզ։ բայց ծանր անկարգութիւն չծագեցաւ։

—Տրպլին, 15 ապրիլ. Իռլանդացի երեսփոխանաց պարագլուխներէն Պ. Օ'Պրիէն երկրորդ անգամ լինելով բանտարկեցաւ գրգռիչ բանախօսութեան մը պատճառաւ, և կ'ըսուի թէ նեմանապէս պիտի ձերբակալուի իւր պաշտօնակից Պ. Տիլլոն։

—Փարիզ, 15 ապրիլ. Լրագիրը կը հերքեն այն զրոյց թէ ամերիկացի մեծահարուստ Պ. Մաքէյ կուտայ եղեր պուլանժէական պայքարին պէտք եղած դրամը։ Պուլանժէական Պ. Հանրի Ռոշֆոռ կը յայտարարէ իւր Ինտրանսիժան լրագրով թէ պէտք եղած դրամն հայթայթեցին Զօր. Պուլանժէի բարեկամք միայն։

—Վիէննա, 14 ապրիլ. Պերլինէ կը ծանուցուի առ Ֆրանֆուրտեր Փոլիդէ թէ Կայսրուհւոյն և Պիզմարքի միջեւ ծագած գժտութիւնը վերջացած չէ. զի իւրաքանչիւրը կը պնդէ իւր գաղափարին վրայ։

—Պերլին, 16 ապրիլ. Պաշտօնական Ռայխսանչայէր չորս բժշկաց ստորագրութեամբը տեղեկագիր մը կը հրատարակէ, ծանուցանող թէ կայսրը բռնուած է պրոնշիթէ, կամ կոկորդի հիւծախտէ, հանդերձ սաստիկ տենդով։ Շնչառութիւնն արագացած է։ Կայսրը չատ դէշ անցուց գիշերն։—(Այս տեղեկագրոյ հրատարակումէն ի վեր, ժամանակի բարւոքում մը երեւցաւ. բայց ծանուցեալ իրողութիւն մ'է այժմ թէ նո՛ր հիւանդութիւն մը եկած է կայսեր վրայ։) —Այսօր միջօրէէն ետքը մտերմական խորհրդակցութիւնը տեղի ունեցաւ Նախարարաց միջեւ, Պիզմարք Իշխանի բնակարանին մէջ։

—)(72)(—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ՖՕՐԹԻՒՆԷ ՏԻՐ ՊՈՒՍԿՕՊԷ

ՍԻՐԱՑԻՆ ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆ

Գրպանս կը գտնուի այն դրամը զոր չահած եմ ձիարշաւուց մէջ, ուստի ձեզ պէտք չունիմ Ամերիկա ուղեւորելու համար։ Եթէ, չգիտեմ ինչ պատճառաւ, այս յմարին նեցուկն եղած չլինէիք, ուզածի արեւմտեան կայսրաւոր կ'երթայի, առանց Կրանտ-Օդէլ իսկ հանդիպելու։ Եւ որովհետեւ քինախնդիր չեմ, կրնամ մտածել թէ դուք խստութեամբ մերժեցիք իրր ձեր որդին ճանչնալ դիս։

Ինքն էր որ այժմ ներողութիւն կը շնորհէր առ Նուազէ, փոխանակ նորա ծնգանց փարելու։ Եւ Նուազէ մտային այնպիսի վիճակի մը մէջ էր, որ այս ծայրայեղ անամօթութիւնն անտարբեր թողուց զինքը։

Վայրկեան մը վարանեցաւ, ապա առանց բառ մ'արտասանելու, մեղմիւ դուռը բացաւ եւ արշամարհօտ չարժմամբ մը ցոյց տուաւ զայն Զէչիլիայի որդւոյն։

—Ա՛ւելի՛ լաւ, բրթմնջեց երիտասարդը, սողոսկելով ներքնասենեկին մէջ ուստից անցաւ ոտից ծայրովը, փութով սանդուխին գլուխը հասնելու համար։

Սրահին պատուհանաց մին կիսաբաց էր։ Բոլ հօրեղբայրն անդ վազեց։

Ոտիկանները չնչմարեց, բայց տեսաւ զՀիսիսին որ կը փախչէր, տուները բերելով, դէպ ի Լաֆիդ փողոցն վերի կողմն։

Ոչ ոք կը հետեւէր անոր եւ Սէն-Լազարի կայարանին ճանբան էր ան։

—Անպիտան մը ազատեցի, ըսաւ Բոլ հօրեղբայրն ատամանցը մէջէն, սակայն իւր հայրը լինելու դժբաղդութիւնն ունիմ... ասկից զատ, անոնք որք եղբօրդուստր չուներն, թո՛ղ առային քարը նետեն ինձ։ Այժմ հարկ է գիտնալ թէ ի՞նչ պիտի ըսէ Ֆօրդէլ։ Կ'ենթադրեմ թէ գոհ չպիտի մնայ, բայց այնպիսի լաւ պատճառաբանութիւններ առաջ պիտի բերեմ որ ամեն ինչ պիտի կարգադրուի։

Բոլ հօրեղբայրը կը մոռնար Պագխդը զոր Իժէնի աներեւութացումն յոսի գրքի մը մէջ կը դնէր։

Նուազէ բացաւ հաղորդակցութեան դուռն եւ Էտուառ առանձինն ներս մտաւ։

Էտուառ զրկած էր զՊագխդ իւր սպասաւորի խուցն, ինչպէս ոտիկանութեան սրահը կը զրկեն յանցաւոր զինուոր մը, սպասելով որ բանտ զրկեն զայն, եւ բարկացայտ կերպարանով մը կուգար։

Նուազէ տասը վայրկեան մէջոց խրնդրած էր եւ Էտուառ որ կէս ժամէ ի վեր կ'սպասէր, դառնացած երեւոյթ մ'ունէր։ Եւ աւելի գէշ եղաւ, երբ տեսաւ որ Ֆոդրէլյիս հոն չէր։ աչքք հարցաքննեց Բոլ Նուազէն որ ըսաւ նոա յստակ կերպիւ։

—Ես զուրս հանեցի զայն։

—Այսինքն թոյլ տուիք որ փախչի, ըսաւ Ֆոդէլ դառնութեամբ։ գուշակելու էի թէ տկարութիւնն այնքան առաջ պիտի տանէիք որ այս թշուառականին փախուստը պիտի դիւրացնէիք։

—Տկարութեամբ չչարժեցայ, այլ մտածմամբ... եւ ամենուս շահուն համար։ Եթէ զայն ձերբակալել տայինք, շատ սուղի պիտի նստէր մեզ այս բանս։

—Ձեզ համար միայն խօսեցէք որ ձեր եղբօր կնոջ տունը տարիք զայն։

—Ես չարի ... քաջ գիտէք թէ ի՞նչ կերպով եկաւ։

—Այո՛ ... այդ անիծեալ հրդեհին պատճառաւ ... բայց նորա պաշտպանութիւնն սատանայնեցիք եւ բարեկամն եղաք։ Կ'երեւակայեմ թէ ի՞նչ դժկամակութիւն պիտի զգայիք տեսնելով որ զողութեան պատճառաւ կը դատապարտուի այն։ Ես, ընդհակառակը, գոհ պիտի մնայի։

—Մի՛ խօսիք այդպէս, սիրելիդ իմ Էտուառ։ Ձեզ կարծեր որ գոհ մնաք ձեր սիրած աղջկան մօրը տունն յանձնող մարդու մը անպատուութենէն ... աղջկան մը որ կը սիրէ զձեզ եւ որ մեռած պիտի լինէր եթէ այս գժբաղդ արարածը փրկած չլինէր զայն բոցերուն մէջէն։

Ֆոդէլ ժխտական զայրացկոտ չարժումը ունեցաւ, բայց չհամարձակեցաւ բողոքել, վասն զի կ'զգար թէ Բոլ հօրեղբայրը ճիշդ կը խօսէր եւ թէ այդ անարժան մը՝ ցակցին դատապարտութեան հակահարուածը կրնար վնասել իրեն որ Օր. Նուազէի նշանածն էր։

—Թէ՛ ձեզ եւ թէ՛ ինձ համար մեծ վիշտ մը պիտի լինէր այս յարեց Բոլ հօրեղբայրն, ուստի ուզեցի խնայել ձեզ զայն։

—Մ'վ կ'ըսէ թէ յաջողեցաք։ Թէև դուք դուռը բացիք այդ անպիտանին առջեւ, բայց ոտիկանութիւնը կը փնտռէ զայն և պիտի յայտնի գտնել։

—Ո՛չ։ այս գիշեր Լոնտոն կը հասնի։ Ասկից եկեալով ուղղակի երկաթուղւոյ կայարանը գնաց։

—Այդ բանն յայտնե՞ց ձեզ։

—Եւ իւր չանը կը պահանջէ որ այդպէս չարժի, վասն զի եթէ Բարիզ մնար, անպատճառ կը ձերբակալուէր։

—Ուրեմն ձեր չնորհիւ անպատիժ պիտի մնայ ... եւ ձեր կամարարութեան շնորհիւ պիտի երթայ ուրիշ տեղ աւազակութիւն ընել ... վասն զի այդ գեղեցիկ պարոնն աւազակ մ'է զոր, չգիտեմ ի՞նչ պատճառաւ, ձեր պաշտպանութեան ներքեւ առած էք։ Սակայն դուք քաջ գիտէք մարդ ճանչնալու արհեստն եւ սորա խարդախ մը լինիլը մէկ մղան հեռաւորութենէն յայտնի է։ Ինչպէ՞ս եղաւ որ խարուեցաք եւ հանդուրժեցիք որ ձեր ընտանեաց մէջ մուտ գտնէ այն։ Հարկ էր զրամական վարձատրութիւն մ'ընել նմա եւ ճանբել։ Հարկադրեալ եմ ըսել ձեզ թէ անբացատրելի է ձեր այս ընթացքը։

—Ձեմ զարմանար որ խստութեամբ կը դատէք իմ ընթացքս, զոր պիտի բացատրեմ. եւ յուսամ թէ դիս ընելէ յետոյ աւելի ներողամիտ պիտի լինիք։

—Կը խոստովանիմ որ չեմ ըմբռներ թէ ի՞նչ կերպով պիտի արդարացուցէք ինքզինքիդ՝ այսպիսի որիկայ մը պաշտպանելու համար։

—Բան մը միայն բաւական է։ Այդ սրիկայն իմ որդիս է։

—Ձեր որդի՞ն ... ո՛հ ...

—Կը տեսնեմ որ մոքերնուդ չէր անցներ եւ այժմ չեմ կարող ապացուցանել ձեզ թէ ճշմարիտ է այս։ Սակայն ըստ բաւականին կը ճանչնաք դիս հաւատալու համար թէ այսպիսի բան մը չէի ըներ, եթէ արդարեւ իւր հայրը լինելու զժբաղդութիւնը չունենայի։ Նրբէք չէի տեսած զայն եւ կ'ենթադրէի թէ մեռած էր, երբ չարաչուք դիպուածաւ մը ձեռքս անցան ... ապացոյցներ։ Կը փափագի՞ք գիտնալ թէ ի՞նչ ապացոյցներ։

—Պէտք չունիմ։

—Ուրեմն այլ եւս երեսիս մի՛ տար այդ երիտասարդին նկատմամբ ունեցած տկարութիւնս ... եւ իրաւունք տուէք ինձ որ եթէ մերժեցի զայն, զէմ չպաշտպանեցի։

—Պէտք չունիմ։

—Բոլորովին սխալեր էք։ Ես բնաւ ոյժ չտուի իւր թեկնածութեանց։ Մինչեւ իսկ բացէ ի բաց ծարտեցի եղբօրս կնոջ գանկիկ գաղափարներն եւ յաջողեցայ ի բաց վանել իւր ազդեցութիւնն, ըստ որում եղբօրս դուստրը զերծ մնայ միշտ այդ ազդեցութենէն։ Միմոնէ չէր կրնար դէշ ընդունելութիւն ընել այն մարդուն որ իւր կեանքը փրկած էր ... բայց պահ մը չդադրեցաւ զձեզ սիրելէ և յոյժ կը տառապի այլ եւս զձեզ չտեսնելուն համար։

—Ո՛չ այնքան օրքան ես տառապեցայ այդ ընդհրեաց ժամանակ ուստից յետոյ այլ եւս տեսած չեմ զինքը։

—Միմոնէ գիտէ զայս եւ եթէ իւր քով վերադարձած լինէիք, պիտի յայտնէր ձեզ ի՞նչ որ կը խորհէր իւր մօր արտաքոյ գաղափարներուն եւ այդ տղուն յանդգնութեանցը վրայ։ Բայց դուք չափազանց խրատութեամբ վարուեցաք, ուստի եւ նա չատացաւ յայտարարելով թէ այլ եւս չպիտի ընդունի զԼիսիէն։ Այո՛, սիրելիս, Մօնսօ դարատատին մէջ անոր հանդիպած լինելով, եղբօրս կնոջ ու դուստրը վճռական բացատրութիւն մը ունեցան ինձ հետ։ Կրնամ հաւատալ թէ Պ. Ֆոդրէլյիս այլ եւս տաք չպիտի կոխէր տունս, եթէ Բարիզ մնար իսկ։ եւ աւտրիկ այն վերջին խօսքերը զորս ըսաւ ինձ Միմոնէ, իրմէ բաժնուելու պահուս «Կրնա՞մ յուսալ որ նշանածս ինձ պիտի վերադարձնէք»։

—Եթէ կարենայի՛ հաւատալ։

—Կը հաւատաքիմ պատուոյ խօսքիս, այնպէս չէ՞ ... լաւ ուրեմն, պատուոյ խօսք կուտամ ձեզ։ Միմոնէի դգացմունք փոխուած չեն բնաւ։ Նա ձեզ հետ միայն ամուսնանալ կ'ուզէ եւ ուրիշ ո՛չ ուզեր հետ չպիտի ամուսնանայ։ Եթէ մերժէք զինքն, հեգ աղջիկը պիտի դատապարտուի կրելով այդ յիմար Օգդաֆիին այլանդակութեանց պատիժը։ Չպիտի դանդաղի, եւ եթէ մեռնի վշտէն, խիղճս պիտի ասէի դիս թէ պէտք եղած կերպով չեմ պաշտպանած զայն։ Կրնամ յարել թէ որոշուած եւ ծանուցուած ամուսնութեան մը խզումն ամենուս համար ալ աննպաստ մեկնութեանց առիթ կրնայ տալ։ բայց այս գժբաղդութիւնն իրեն հասմար այնքան դառն

—Ֆրեդերիկ կայսր, մէկ ամիսէ ի վեր որ կայսերական գահուն վրայ կը գտնուի, ցոյց տուաւ թէ իւր հօրմէն մեծապէս կը տարբերի գիտնական մարդոց մեծագոյն կարեւորութիւն տալով։ Գիտնական մարդիկը պատուանշաններով քաջալերել իւր սիրական գործն եղաւ, և ի մէջ այլոց հանրածանօթ քիմիագէտ փրոֆէսօր Հօֆման իւր ծննդեան 70 րդ տարեդարձը տօնելուն առթիւ Ֆրեդերիկ կայսեր կողմէ ընդունեց ազնուականութեան աստիճան և տիտղոս։ Վիքտորիա Թագուհին Անգլիոյ և Վիքտորիա Կայսրուհին Գերմանիոյ՝ իրենց կենդանագրերն և Պաւարիայի Իշխան-Խնամակալ այր բարձր պատուանշան մը նուէր ղրկեցին պատկառելի գիտնականին։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Աֆիոն-Գարահիսարի պաշտօնական մարմինք դիմելով ի Պարիսարքարան, խնդրեր են կուտինայէն անկատ թեմ մը կազմել կամ լոկ քարոզչիս մը բաւականանալ։ Միւս կողմէ, Կուտինայի Նորընտիր առաջնորդ Գեր. Գրիգոր վրդ. Խոլտաճեան մեծ հմարում կը վայելէ ի Կուտինա և կ'զգաղի կարգադրել ընթացիկ խնդիրներն, իւր հոգեւորութեան առարկայէ եղեր ազգ. վարժարանն, որոյ ի նպաստ ձեռնարկած է վերջերս հանգանակութեան և առաջին ստորագրութիւնն հասեր է աւելի քան յիսուն ոսկւոյ. կը յուսացուի հարիւր ոսկիէ աւելի հանգանակել և վարժարանին ծախքն ապահովել փոքր ի չատէ միւս հասոյթներու հետ։ Գեր. Խոլտաճեան վարդապետ տեղւոյն Կաթոլիկ Հայոց պետին հետ ունեցեր է առաջնորդական խնդիր մը (Վարչական ժողովոյ մէջ բաղմելու մասին), որոյ մէջ Հայոց Առաջնորդը չահեր է իրաւունքը։

Բրոֆ. Պ. Սողոմոն Եղիազարեան, որ երբեմն Թիֆլիսի Ներսիսեան դպրոցին տեսուչ եղած է, Ղազանի համալսարանին մէջ իրաւաբանական երկու առարկայից ուսուցիչ անուանուեր է։

Մինաս էֆ. Գափամաճեան, որ երեք չորս ամսէ ի վեր անկողնոյ կը ծառայէր կաթուածով եւ այլ մի քանի յոյժ վտանգաւոր հիւանդութիւններով, ապաքինած լինելով, նաեւակաս մը կը խնդրէ մեզմէ հրապարակաւ իւր խորին շնորհակալիքն յայտնել այն մեծարոյ բժշկոց որք զինքը դարմանած են անձնուիրութեամբ, եւ այն բարեսէր անձանց որք նիւթապէս եւ բարոյապէս մխիթարած են զինքն իւր ծանրածանր հիւանդութեան միջոցին։—Այս առթիւ կը ծանուցուի թէ Պ—ին դեռ երկու երեք ամիս չպիտի հրատարակուի, ըստ որում խմբագիրը դեռ պէտք ունի խնամոց։

Խասգիւղի Ընթերցասիրաց Ընկերութիւնն հետեւեալն հաղորդած է մեզ՝ հրատարակելու խնդրանօք.

Խասգիւղի Ընթերցասիրաց Ընկերութեան Տնօրէն խորհուրդս պատ. անհրաժեշտ կը համարի շնորհակալութիւն յայտնել հրապարակաւ առ պատուարժան Խնամակալութիւնն կեդրոնական վարժարանի, որ, այդ վարժարանի բացումէն ի վեր, Ընկերութեանս անդ յաճախող պաշտպանելոց համար բնաւ թոշակ չէ պահանջած եւ չ'պահանջիր, այլ սիրով եւ յօժարութեամբ կ'ընդունի քանի պաշտպանել որ ուզենք աշակերտեցուցել անդ։ Հետեւաբար, յետ այսմ, երբ մեր յայտարարութեանց եւ հաղորդակցոց մէջ թաղ. գրուի, պէտք է իմանալ միայն թաղային վարժարանի տրուած թոշակ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՏՈՒԱՆՆԱՆՔ ԱՍՏԻՃԱՆՔ ԵՒ ՊԱՏՏՕՆԱԲԱՆԵՆԻՒԹԻՒՆՔ

Միրիմիրանի աստիճան տրուեցաւ Տրամաի կառավարիչ Հըֆզի պէյի։

— —

Առեւտրական ծովային դատարանին անդամ անուանեցաւ առեւտրական վերաքննիչ ատենի առաջին քարտուղար Նուսրէթ պէյ։

Լազիսթան գաւառին նախնական դատարանի պատուական ճիւղին նախագահ անուանեցաւ իրաւագիտական վարժարանի շրջանաւարտ Ապտուլլահ էֆէնտի։

Գըրչեհրի գաւառին ընդհանուր դատախազի օգնական անուանեցաւ իրաւագիտական վարժարանի նախկին շրջանաւարտ Հիւսէյին Հիւսնի էֆ.։

Երրորդ կարգի Մէճիտիյէ պատուանշան տրուեցաւ Նապլուսի նախկին Շերիֆ էֆէնտիի։

Չորրորդ կարգի Մէճիտիյէ՝ տեղւոյն Թաղապետութեան նախագահ Ապտիւլլաթիֆ էֆէնտիի և Թաղապետութեան Ի. շրջանակի բժիշկ Թէոֆգաուլլեան Տօքթէօր Պետրոս էֆէնտիի։

ՊՈՒԼԿԱՐԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐ

Երէկ Բարձ. Մեծ-Եպարքոսին նախագահութեամբ ի Նիստ գումարեցաւ Նախարարական յանձնաժողով մը զոր կը կազմէին Դատական, Արտաքին ու Ներքին գործոց Վսեմ. Նախարարք և զբաղեցաւ պուլկարական խնդրով։

— —

ՍԻՒԷԶԻ ԶՐԱՆՑՔ

Նախարարաց Խորհրդոյ տեղեկագիրն որ կը պարունակէ Բ. Դրան դիտողութիւններն ի մասին Ֆրանսայի և Անգլիոյ պատասխանագրոց, որք ինչ ինչ առարարութիւններ կը ներկայացնէին Սիւէզի ջրանցքի պայմանագրոյ բարեփոխման համար, Վեհ. Սուլթանին կողմէ վաւերացած լինելով, պաշտօնապէս հաղորդուեցաւ Մոնդէպէլլօ կոմսին։

Ըստ տեղեկութեանց Լ. Հերալտի, այդ դիտողութեամբք որք կը վերաբերին պայմանագրոյ 8րդ և 10րդ յօդուածոց, կայս. կառավարութիւնը միանգամ ևս փափագ կը յայտնէ որ միշտ իրեն թողուի Սիւէզի ջրանցքին միջազգային ծանձաժողովոյ նախագահութիւնը, թէ՛ խաղաղութեան և թէ՛ պատերազմի ժամանակ, և ոչ թէ Ֆրանսայի ու Անգլիոյ առաջարկած ելդանակաւ, որուն համեմատ կուզուի ծանձնաժողովոյ նախագահութիւնը թուրքիոյ թողուլ [illegible] պարագայից մէջ, իսկ [illegible] պարագայից մէջ այդ նախագահութիւնն յանձնել եգիպտոսի օտար ներկայացուցչոց երիցագունին։ Կայս. կառավարութիւնն ընդդիմառակն կը պնդէ որ այս մասին իւր ունեցած իրաւունքը բացարձակ է և թէ շատ աւելի ի դէպ է երկրորդ պարագային մէջ գործադրել զայն քան առաջին պարագային մէջ։

Գալով 10րդ յօդուածին, կայս. կառավարութիւնը կը պնդէ թէ ինք իրաւունք ունի ամեն ժամանակ ջրանցքը գործածել կարմիր Ծովու օսմանեան ստացուածոց պաշտպանութեան համար։

Բ. Դրան այս պատասխանին համեմատ, վիճաբանութեան առարկայ եղող երկու խնդիրք այն վիճակին մէջ կը դրուին յոր կը գտնուէին Մոնդէպէլլօ կոմսին վերջին պատասխանէն առաջ։

— —

Պ. ՏԸ ՀԻՐՇԻ ԻՐԱՒԱՐՔԻՆ

Պառոն տը Հիրշի իրաւարարաց մին՝ Պ. Ժագօպս երէկ առաւօտ Վառնայի շոգենաւով մայրաքաղաքս հասաւ և Բերա, Անգլիական Պանդոկն իջեւանեցաւ։ Միւս իրաւարարն՝ Պ. Պրիւնէ և փաստաբան Պ. Ծիէձ ևս մայրաքաղաքս հասան երէկ այն յատուկ կառախուսքով որ Պէլովա զըրկուած էր զանոնք բերելու համար, և Օգէլ Քօնդինանդալ պանդոկն իջեւանեցան ի Թէպէ-Պաշի։

Հաղորդ կ'իմանայ թէ Պառոն տը Հիրշի իրաւարարք կայս. կառավարութեան երկու պատուիրակաց հետ ի նիստ պիտի գումարին այսօր Հասան Ֆէհմի փաշայի տան մէջ։

— —

ԱՐԵՒ. ՐՈՒՄԷԼԻԻ ՄԱՔՍԱՅՈՒՆՔ

Այս աւուր թուրք լրագրաց մէջ հրատարակուած է հետեւեալ պաշտօնական ազգը։

«Ցառաջագոյն ծանուցուած էր թէ Արեւ. Ռումէլիի և չրջակայ տեղերու սահմանագլխոյն վրայ մաքսային առ ժամեայ չղթայ մը պիտի հաստատուի և Արեւ. Ռումէլիի կողմէն եկած ապրանքներէ մաքսային տուրք պիտի առնուի։ Այս գործողութեան համար հարկ եղած քննութիւնք կատարուելով որոշուած է մաքսատուրք առնուլ ըստ հետեւեալ պայմանաց.

«Ա. Ներկայ ամսոյս 12րդ երեքշաբթի օրէն սկսեալ՝ Արև. Ռումէլիէ եկած ամեն տեսակ ապրանքներէ ութ առ հարիւր ներածութեան մաքսատուրք պիտի առնուի ըստ արժէքին։

«Բ. Թէև երկաթուղւոյ միջոցաւ փոխադրելի ապրանաց համար գանձելի վերոգրեալ մաքսատուրքը Մուսթաֆա Փաշայի, Ադրիանուպոլսոյ, Ցէտէաղաճի և Պոլսոյ մաքսատանց մէջ պիտի առնուի, սակայն Մուսթաֆա Փաշայի մաքսատունն ամեն ատեն հարկ եղած անհրաժեշտ միջոցները ձեռք պիտի առնու ապահովելու համար այդ մաքսատրոց գանձումը։ Ցամաքի ճամբով փոխադրելի ապրանաց մաքսատուրքն ալ սահմանագլխոյն վրայ գանուած մաքսատանց մէջ պիտի գանձուի։

«Գ. Այն ապրանքներէ, որք երկաթուղիով և [illegible] յանկոյս Մուսթաֆա Փաշայի և կամ Արեւելեան Ռումէլիի ճամբով ու Ցէտէաղաճի և Պոլսոյ Նաւահանգիստներէն օտար երկիրներ պիտի տարուին, մաքսատան կնքոյ ներքեւ և [illegible] պիտի փոխադրուին։

«Դ. Այս պայմանք առ ժամեայ են։»

8 յապան 1305
7 ապրիլ 1304

— —

ՍՊԱՐԱՊԵՏԻ ԴՈՒՌՆ ԵՒ ՄԱԼԻՑԷՆ

Սպարապետ Վսեմ. Ալի Սայիպ փաշա վերջին օրերս խնդրած էր Ելմտական Նախարար Վսեմ. Մահմուտ փաշայէն որ ամսական որոշեալ գումար մը, գէթ 30.000 ոսկի վճարուի Սպարապետի Դրան, ապրանք հայթայթոցաց պահանջից և այլ ստիպողական պիտոյից վճարման համար։ Ելմտական Նախարարը նկատելով որ այդ գումարը բացարձակապէս անհրաժեշտ չէ, Սպարապետութեան ծախսուց ցուցակին վրայ ինչ ինչ զեղչեր ընելէ յետոյ, խնդրուած 30,000 ոսկին 12,000ի իջեցուց և այդ հաւուրն 6000 ոսկի միայն վճարեց։ Սպարապետ փաշան ի պատասխանի Ելմտական Նախարարին սոյն զեկուցման, գրաւորապէս յայտնեց նմա թէ քանի որ Ն. Վսեմութիւն ամսական 2000 ոսկին բաւական կը գտնէ պատերազմական պաշտօնական ծախսուց հոգացման համար, կը խընդրէր որ Մալիցէն ստանձնէ այդ պիտոյից հայթայթման հոգն և այլ յարակից գործերն և պատերազմական նախարարին թողուի միայն Սպարապետի Դրան զինուորական գործոց տնօրինութիւնն ինչպէս կը լինի յԵւրոպա։ Այլի Սայիպ փաշա իւր սոյն պատասխանագրոյ մի օրինակն ևս յղած է Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին, խնդրելով որ Վեհ. Սուլթանին մատուցուի ի պարտ ու պատշաճ տնօրինութիւն։

(Մուրդ. Օրէնդրաս)

Ելմտական Նախարար Մահմուտ փաշա երէկ իրիկուն Բ. Դուռը գնաց և ստացաւ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին ինչ ինչ հրամաններն։

— —

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ՍԱԿԱԳԻՆՔ

Առողջապահական միջազգային խորհրդոյ պատուիրակներէն կազմեալ յանձնաժողով մը Նախընթաց օր նիստ կազմեց ի Բ. Դուռն, ընդ Նախագահութեամբ Վսեմ. Սերվիչէն էֆէնտիի։

Այս յանձնաժողովոյ գումարման նպատակն է առողջապահական սակագնոց վրայ զեղչ մը որոշել ընթացիկ տարւոյն համար։

— —

ՊՈՍՆԻԱ

Մանրէաբ կ'իմանայ թէ Պոսնիոյ իսլամ բնակիչք հանրագիր մ'ուղղելով կայս. կառավարութեան՝ կը գանգատին այն կեղեքումներէն զորս կը կրեն տեղական իշխանութեանց կողմէ։

— —

ԾԽԱԽՈՏԻ ԲԼԻԻՆ

Ցայտնի է թէ Օսմ. Բէյի կազմակերպութեան մէջ ինչ ինչ բարեփոխումներ ի գործ դնել որոշուած էր վերջերս ի Բարիզ գումարեալ ընդհանուր ժողովոյն մէջ։ Ընկերութեան տնօրէն Պ. Օպուանօ կայս. կառավարութեան հաղորդած է Բէյի դրամագլխոյն զեղչման վերաբերեալ առաջարկութիւններն որք կը վերաբերին հին կտրոններու ջնջման, շահուն՝ Հանրային Պարտուց վարչութեան, կառավարութեան եւ Բէյիին միջեւ բաժանման եւ այլն։ Առաջարկեալ բարեփոխմանց ընդունելութեան համար Մարիյէն կը պահանջէ եղեր որ կայս. կառավարութեան բաժին ինկող շահէն 40,000 ոսկւոյ կանխավճար մը լինի։

ԱՆԳԼԻԱՅԻ ԲԱՂԴ ՄԸ

Բարիսիս Նիքօլայիտէս անուն յոյն երիտասարդ մը որ Հաճօրալ և Նոմիքօ տեսարդ դրամատան մէջ գրագրի պաշտօն կը վարէ, Ռումէլիի երկաթուղւոյ արժէթուղթեր ուներ որոց թիւերն երկար ժամանակէ ի վեր բաղդատած չէր պարգև շահող թիւերուն հետ, այնքան հաւատ չուներ իւր բաղդաւորութեան վրայ։ Վերջին օրերս դիպուածաւ սկսաւ այնքէ անցուցնել այդ վիճակահանութեանց հին ցուցակներն և զարմացմամբ տեսաւ որ իւր 1,913,504 թիւ արժէթուղթին 1881ի վիճակահանութեան մեծ պարգևը շահած էր, այն է 300,000 ֆրանք։ Պ. Նիքօլայիտէս իսկոյն Օսմ. Կայս. Պանքան ներկայացաւ ուր իւր արժէթուղթին փոխարէն անմիջապէս վճարեցին նմա որոշեալ զեղչով 120,000 ֆրանքի պարգեւն։

Ելմտական Նախարարութիւնը տեղեկանալով որ այլեւայլ տեղեր կալուածական պաշտօնեայք կալուածոց և հողերու առուծախի խնդրոց կը միջամտեն, կայս. հրամանի մը հաւաձայն ծանոյց ամեն կողմ որ զգուշանան այդ տեսակ ապօրէն միջամտութիւններէ։

—Վեհ. Սուլթանին հրամանաւ յանձնաժողով մը կազմուած է որ պաշտօնունի քննել թուրքիոյ բոլոր բժշկաց ու դեղագործներու վիճակն և ի գործ դնել հարկ եղած բարեկարգութիւնները։

—Համբաւաւոր երգահան Կոնսօ Կ. Պոլիս պիտի այցելէ ի մօտոյ։ Բերայի «ֆրանսական խմբերգական ընկերութիւնը» նախապատրաստութիւններ կը տեսնէ փառաւոր ընդունելութիւն մ'ընելու համար մեծանուն վարպետին։

—Երէկ և առջի օրը մարտի ամսաթուակը վճարուեցաւ կառավարական պաշտօնատանց քարտուղարներու։ Վաղն ալ կառավարական պաշտօնէից ամսաթուակները պիտի տրուին։

—Երկաթուղեաց գծերու միացման առթիւ Սիրբէֆէի կայսարանին մէջ մաքսային տնօրէնութիւն մը պիտի հաստատուի։

—Երէկ Մաբսիլիոյ շոգենաւով մայրաքաղաքս մեկնեցաւ կայս. անձնական Դանձուն նախարարութեան արքունի կալուածոց դեր-տնօրէն Տիգրան էֆէնտի Եաղճեան որ արձակուրդով Բարիզ կ'ուղեւորի։

—Պանտրմայէն կը գրեն մեզ թէ քաղաքին նաւահանգստին շինութիւնք սկսեր են։

—Այս տարի Պուլկարիոյ մէջ կատարուած մարգահամարէն յայտնուած է թէ երկրին բնակչաց թիւն ամեն տարի 30,000 սական հոգի կ'աւելնայ, այսինքն՝ 1,67 առ 100 համեմատութեամբ։ 3 միլիոնի վրայ որ է երկու Պուլկարիաներու բնակչաց ընդհանուր թիւը։

Սոֆիայի մէջ սաստիկ ցուրտ կը տիրէ այս պահուս եւ չրջակայ լեռները, մանաւանդ Վիտոշ ձիւնով ծածկուած են։

—Կոնստանդինոսի Պարանոցին պեղմանց աշխատութեան արտօնատէր Դիւռ զորավարն երէկ առաւօտ Պուքրէշէն մայրաքաղաքս եկաւ Վառնայի շոգենաւով։

—Վերջին մարտ ամսոյ մէջ Օսմ. Բէյիի վաճառականց գումարը կը հասնի 143 հազար ոսկւոյ։

—Երէկ ծանուցինք Տր. Զամպաքօ փաշայի մեկնումն յԱղեքսանդրիա։ Ցիշեալ բժիշկը Երուսաղեմ կուգեւորի բարոյութեան վրայ ուսումնասիրութիւններ կատարելու համար ի Պաղեստին։

—Թէշրանի Ֆրանսական դեսպանատան առաջին քարտուղարն և Դարդանէլի պարսկական հիւպատոսը մայրաքաղաքս հասան առաջի օրը։

—Նաւահանգստի ոստիկանութիւնն երէկ առաւօտ գիակ մը գտաւ որ Քարաքէօյի և Ազազ-գափուի կամուրջներուն միջեւ, ալեաց վրայ կը տատանէր։ Կատարուած քննութենէն հաստատուեցաւ՝ որ Սալը-բազարի տուներ խարխեալ Սէրգէն անուն առագաստանաւու նաւապետին մարմինն էր այն, ուստի Ղալաթիոյ Այ-Նիքօլա եկեղեցին փոխադրուեցաւ։

—Մայրաքաղաքս հասած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ ամերիկեան «Ամերիքեն էքսպրէս ի Էքսպ Պրէսս» անուն դրամատունը որուն կեդրոնատեղին է ի Լոնտոն, սնանկացեր է մեծագումար բացով մը որուն ճիշդ քանակութիւնն յայտնի չէ դեռ։

—Կ. Պոլսոյ հրեայ ազգրամագառաց արհեստապետութիւնն աղերսագիր մը մատուցանելով Բարձր. Մեծ—Եպարքոսին, խնդրած է որ իրենց արհեստապետական Ընդդէրքի գլխոյն վրայ դեղ մը լինի։

—Պէլճիական դեսպանատան առաջին թարգման Պ. Քալիւնիւս որ Սելանիկի հիւպատոս անուանուած է, չորեքշաբթի օրը մեկնեցաւ մայրաքաղաքէս ի Որիսէլ, ուստի իւր նոր պաշտօնատեղին պիտի ուղեւորի։

—Հեռագրական վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ ներկայ ապրիլ մէկէն սկսեալ օտար լեզուաւ հեռագիրք կընդունուին Կիւմիւշխանէի կայսարանին մէջ ուր մինչև ցայդ թուրքերէն հեռագիրք միայն կը հաղորդուէին։

—Միտիլլիի յոյն մետրապոլիտ Տ. Կոստանդինոս, որ Ցէնէրի Պատրիարքարանի Սինոդի իրր անդամ երկու տարիէ ի վեր մայրաքաղաքս կը գտնուէր, իւր պաշտօնավարութեան օրինական չրջանը լրացուցած լինելով, Միտիլլի վերադարձաւ իւր առաջնորդական պաշտօնը վարելու։

—Երէկ Վառնայի շոգենաւով մայրաքաղաքս ժամանեցին Պոլսոյ հնչանտական դեսպանատան երրորդ թարգման Պ. Օգէ, Հալեպի յոյն մետրապոլիտ Տ. Քիրիլլոս և Պէյրութի կաթոլիկ յունաց մետրապոլիտն։

Նոյնպէս Ռոտոսդոյէն մայրաքաղաքս ժամանեց տեղւոյն Ֆրանսական հիւպատոս Պ. Տանտրէա։

—Երէկ մայրաքաղաքէս մեկնեցան, Սուրիական Տրիպոլսոյ Նախկի Մուսթաֆա Էֆէնտի իւր պաշտօնատեղին, զինուորական քննիչ յանձնաժողովոյ անդամ Ցիրիգ Աւսաֆ փաշա ի Տարտանել և Ագրիանուպոլսոյ մաքսային տնօրէն Ահմէտ Ռեմզի էֆէնտի իւր պաշտօնատեղին։

—Ոստիկանութիւնն երէկ տասն երկու չարագործներ աքսորեց հեռաւոր վայրեր։

—Եանեայէն կը գրեն թէ կուսակալ Ահմէտ Էյուպ փաշա ի մօտոյ Էրիկերիի և Պէրաթի գաւառները պիտի այցելէ, ուր պիտի հսկէ հարկաւոր հաստատութեանց շինութեան և վարժարանաց բարեկարգման ու հաստատման և թէ նահանգին ամեն կողմը կատարեալ անդորրութիւն կը տիրէ։

ՄԵԾԱՀԱՆԴԷՍ ԵՐԵԿՈՅԹ

Ի ՆՊԱՍՏ Մ. ՄԱՆԱՆԴԵԱՆ ԷՖԷՆՏԻԻ Ի ԽԱՍԳԻՒՂ

Վաղը գիշեր Խասգիւղի Թատրոնին մէջ արտաքոյ կարգի չքեղ երեկոյթ մ'ի տեղի պիտի ունենայ ի նպաստ Հայ-օսմանեան դերասանական խմբին պետ Մ. Մանանդեանի էֆ.-ի։ Պիտի ներկայացուին Լիոնի Սոիր-Հանդակն. հետաքրքրաշարժ թատերգութիւն եօթն արարածով. և Դանդաղ-ելի խաղ, երգախառն կատակերգութիւն մէկ արար։ Գինները սովորական են։ կը յուսացուի թէ Խասգիւղի Հայք ասիրէն օգուտ պիտի քաղեն դրամէս ցոյց տալու համար իրենց գոհունակութիւնն այն բարոյալից և ճարտար ներկայացմանց համար, զորս երկու ամրան ի վեր տուաւ Մանկեան խումբը Խասգիւղի Թատրոնին մէջ։ Ամեն Խասգիւղցի կընդունի թէ սոյն հմակրելի խումբ արժան եղած նիւթական քաջալերը ցայս վայր չգտաւ Խասգիւղէն։ Ցուսալի է որ առաջիկայ ձմրան թատերական եղանակն աւելի յաջող լինին Վարուան երեկոյթը կընոյ քաջալեր մը լինել Մանկեան խմբին, եթէ պարիզեա Թատրոնի մ'ընկերարային օգուտները դնահատող ամեն Խասգիւղցի փութայ իւր զգացումը նիւթապէս արտայայտել այս պատեհութեամբ։—Առաջիկայ հինգշաբթի Խասգիւղի Թատրոնին մէջ կը տրուի եղանակին վերջին ներկայացումը։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

Զմիւռնիա, 8 ապրիլ

Օսմանեան Թեատրոնի

			Գահեկան
Երէկ երեկոյ գոց. (Միայ. Ս	Սերի	Գ.	15 20
Պօրսարին գոցուէլէն վերջը	»	»	15 20
Թերպայի մէջ	»	»	— —
Առաւօտուն բացուեցաւ	»	»	15 21
Բարձրագոյն գին	»	»	15 22
Նուազագոյն »	»	»	15 21
Կէս օրին	»	»	15 21

ԻԹԹԻԳԻԱՅԻ ՏԱՒԻԼԻ

Երէկ երեկոյ		Գ. կ.	35 23
Այս առաւօտ		»	35 22
Կէս օր		»	35 22

ԸՆԴԱՑԻՐ ԱՐԻԵՆՏԻՍ

Փոխարութիւն 1358)	Սերի	Գ. կ.	24
» 1862)			
» 1860)			
» 1868)	»	»	14 20
» 1872)			
» 1865)			
» 1869)	»	»	15 21
» 1873)			

ԲԱՆԿՆՏՈՒՄԻՍ

Սօսիէթէ դէնէրալ	Ֆր.	4 18
Քրէտի դէնէրալ	Օսմ.	7 12
Պանք տը Դէնս	»	6 30
Օսմ. Շանմ է վասէօր	»	4 15
Թրամուէյ	»	407 1/2
Բաւմէլի երկաթուղի	Ֆր.	38 75
Ոպիկսիտէ տը Բրիտորիէ	»	—
Բանքնթուզի Լաւրիօսի	»	131

ՆԵՐԿԱՅ ԴՐԱՄԻՑ

Օսմանեան ոսկի	ՊՐ.	100
20 ֆրանքոց	»	88 12
Անգլիական ոսկի	»	111 16
Բել Խրէերալ	»	90 37
Քրիմից	»	51 15
Ռուսլի թղթադրամ	»	10 81
» արծաթ	»	78 30
Ֆիորին	»	— —
Մէճ. արծ. (տարբ.)	»	108 6
Վ. ֆրանց	»	104 10
Չինգոնց	»	104 10
Մէթմանիք	»	103
Թասֆիէ	»	12

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտոն, 19 ապրիլ ժամ 5 վայր. 15 երեկոյ

Անգլ. քանսոլիտ			99 11/16
Օսմ. »	Սերի Դ.	բացուեցաւ	13 15/16
» »	»	գոցուեցաւ	13 15/16
» »	»	Ա.	23 1/2
» »	»	Բ.	14 3/8
» »	»	Գ.	13 7/8
Օսմանի 1871		Գ. կ.	79 3/4
Փոխառութիւն 1877		Գ. կ.	93 3/4
Պանք Օսմանի			10 1/8
Ռուսական փոխառ. 1873			92 5/8
Եգիպտական միացեալ (ունիֆիտ)			80 1/8
» առանձն. (բրիվիլէժիէ)			100 1/8
Տայրա Սանիէ			74 7/8
Տօմանիալ (փոխառ. Լաչիոն)			101 1/4
Հունգարական պարտատոմսեր 4 %			— —
Փոխանակութիւն Բարիզի վրայ			25 462

Վիէննա, 19 ապրիլ ժամ 4 երեկոյ

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	127 05
Օսմանեան երկաթուղի	19

Բարիզ 19 ապրիլ ժամ 3 վայր. 45 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթի 4 1/2 %	106 55
» » 3 %	81 37 1/2
Օսմանեան քանսոլիտ Սերի Դ. բացուեցաւ	14 05
» » » գոցուեցաւ	14 12 1/2
» » » Բ.	14
» » » Գ.	14 05
Օսմանեան երկաթուղի	38 25
» Բէյիի բաժնեթուղթ	— —
Պանք Օթոման	507 50
Դրեսի Լիոնէ	558 75
» Ֆոնսիէ	1350
Բանքնոտ Լիոնի	1267 50
Ռուէզի ջրանցք	2131 25
Իսպանական 5 % 1877 ի	99 3/8
Իսպանական Ռանթի	95 77 1/2
Ոպանական (արտաքին)	67 1/2
Եգիպտական միացեալ	406 25
Բրիօրիտէ Թիւրք	370
5 % Հելլենական	362 50
Զէք Լոնդրայի վրայ	25 28

ԲԱՐԻԶ ԲԹԻԹ ՊՈՒՐՍ

Բարիզ, 19 ապրիլ ժ. 10 վ. 30 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթի 4 1/2 %	— —
Օսմանեան քանսոլիտ	գործ չկայ
Եգիպտական	405

ԱՆԳԼԻՈՅ ՊԱՆՔԻ

Լոնտոն, 12 ապրիլ

Անգլիոյ Պանքային շաբաթական հաշուեկշիռը՝ նախորդ շաբաթուան հաշուեկշռոյն հետ բաղդատմամբ՝ հետեւեալ տարբերութիւնները ցոյց կուտայ.

Պատրաստ մետաղադրամ— յաւելում— անգլ. ոսկի . . .	225,000
Փոխանակագիրք և այլ թղթեր—նուազում—անգլ. ոսկի .	1,204,000
Պահպանիք ի պահեստի— յաւելում—անգլ. ոսկի	329,000

Պահեստի դրամագլխոյ համեմատութիւնն յանձնառութեանց հետ 40 13/16 %

ԴԱՄՈՒԱԿԱՆ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

ՄՈՒՇ, 10 մարտ

Քաղաքիս մէջ կան իբր 30-40 տուն հայ կաթոլիկներ, եւ գաւտին մէջ երեք գիւղեր եւս Հռովմէական են։ Մինչեւ ցարդ կը կառավարուէին հասարակ վարդապետով մը, եւ կանոնաւոր դպրոց երբէք չեն ունեցած ոչ աստ, ոչ գիւղերը։ Վերջերս Մշոյ Հայոց այս փոքրագոյն մասիրենց Պատրիարքարանի ուշադրութեան արժանանալով՝ եպիսկոպոսական աթոռ մը հաստատուեցաւ աստ, եւ 83 թուականին Մշոյ Կաթոլիկ Հայոց եպիսկոպոս ձեռնադրուեցաւ ՃամՇեան Յարութիւն վարդապետ, որ եկաւ աստ, եւ տարի մը մնալէ յետոյ մեկնեցաւ։ Ը կարծուէր թէ անժամանակ էր վերստին եպիսկոպոս մը յղել, սակայն Սաքըզ աղամի Պատրիարքարանի տնօրինութեամբ 87 թուականին աստ եկաւ Յովհաննէսեան Գեր. Յովհաննէս Գերապատուն, որ Մշոյ Աթոռոյն վրայ եպիսկոպոս կարգուած էր։ Գերապայծառ Սրբազանը կ'աշխատի այժմ իւր փոքրիկ հօտի ներքին գործերով, եւ որպէս կը լսենք՝ նախապատրաստական միջոցներ ձեռք առած է յառաջիկայ գարնան հոյակապ եկեղեցի մը կառուցանելու եւ դպրոց բանալու։

—Բոլոր քանկանք գրեթէ կազմակերպեալ մարմին մը չունին ի քաղաքս. կան աստ քանի մը տուն, այլ մինչեւ ցարդ քարոզիչ մ'անգամ չունէին։ Մոգունք, Դիրքէվանք կամ Նիրքիվանք ու Հաւատրիկ գիւղերու մէջ կը գտնուին բոլոքական հայեր ասոնց համար քարոզիչներ պակաս չեն։ Կ'երեւի սակայն Միսիոնարք ուշադրութիւն դարձուցած են այս կողմն ալ։ Այս տարի երեկոյս այցելեց աստ Միսիոնար Մ. Քոլ, եւ նախակրթական դպրոց մը բացին, ուր կան քանի մ'աշակերտներ։ դասատուն Բաղիշի երիտասարդ մ'է։

ՍԷՕԼԷՕՕ, 26 մարտ

Գիւղիս Թաղ. Խորհրդոյ Պատ. անդամոց քառամեայ չրջանը լրացած ըլլալով, Գուրոյի Ս. Աստուածածնի հրամանին համաձայն, ամսոյս 14ին նոր քուէարկութիւն կատարուեցաւ և քուէից առաւելութեամբ նորակազմ Թաղ. Խորհրդոյ անդամ ընտրուեցան Քարամեան Պետրոս, Պէրպէրեան Թորոս, Պոյաճեան Թորոս, Հայրապետեան Անդրանիկ, Զատիկեան Յովհաննէս, Մակարեան Կարապետ և Խաչատրեան Յովհաննէս էֆէնտիք։ Պարտք է ըսել ասոր թէ հրաժարեալ Թաղական Խորհրդոյ անդամք իրենց յանձնուած գործն անձնուիրութեամբ կատարեցին։ զոր օրինակ։ Սէօլէօզի իգական սեռն, որ մինչ ցսկզբնակէտ սոյն անձանց թաղականութեան, իրենց յարմար դաստիարակատեղի մը չունենալէ զատ, մի միայն մէկ վարժուհւոյ մը հսկողութեան ներքև գՀուն՝ վատառոյզ և բոլորովին խարխուլ յարկի մը մէջ սոսկ ընթերցանութեամբ միայն զբաւականանայր, այսօր չնորհիւ սոցա մշանց «Հոիիսիսեան վարժարան» անուն ընդարձակ, քաջառողջ և փառաւոր երկյարկի մի չինքի մէջ գտնէ նախնական ուսմանց մեծ մասն ուսանելու կը պարապի ընդ հսկողութեամբ 4-ն պաշտօնէուհեաց։ Նոյնպէս աշակերտք ևս, սոցա անձնուէր ջանիւք և յառաջդիմասէր հոգածութեամբ «Լուսաւորչեան» անուն նորաստեղծ և եռայարկ գեղեցիկ մի վարժարանի մէջ կարեւոր դասեր առնլով և բարոյական կրթութեամբ կը դաստիարակուին։

Մ. Կ.

ՊԱՂԷՍԱՏ, 14 մարտ

Արդէն ժամանակին գրած էինք թէ վիճակս բարեկամ առաջնորդ հանգուցեալ Մեսրովբ վարդապետ ասկէ գրեթէ երեսուն և վեց տարի յառաջ իւր ջանիւք քաղաքիս Շորմէ թաղին մէջ կառուցած է Ս. Երրորդութեան անունով եկեղեցի մը, ուր մինչեւ այժմ կը յաճախեն ազգայինք, իսկ մեր ի վաղուց ունեցած եկեղեցին Մէյտանի թաղին մէջ է սուրբ Աստուածածին անունով, զոր Սուլթան Մուրատ Դ. Պաղտասը վերջին անգամ Պարսիկներէն առնելու միջոցին, մեզ համար չինած է այդ Սուլթանի հրամանով կէօկ-Նազար անունով թնդանօթաձիգ զօրավարն իւր խնդրանօք եւ ծախիւք։ Ժամանակ անցնելով բոլորովին հինցաւ էր այդ եկեղեցին, ուստի թը-ուէս տասն եւ երկու տարի առաջ ժամանակին Ազգային Ժողովը և Առ

հանդչող ՆՈՐԵՐՈՒԹԻՒՆ, ազատած լինելուն համար իրեն Նախի աւերակաց կոյտերէն։ Սոցա մէջ կը գտնուին վարդապետք, եպիսկոպոսք, եւ ազգի չատ բազմերախտ անձինք որոց ազգօգուտ գործերը ցարդ երախտագիտութեամբ կը յիշէ ժողովուրդն։ Օծումն հինգ ժամ տեւելէն յետոյ անոր յաջորդեց Սուրբ Պատարագը։ պատարագիչը։ Նոյն ինքն վարդապետն էր և ժամ հինգին աւարտելով, արանց և կանանց խուռն բազմութիւնը ցրուեցաւ ուրախ եւ զուարթ։

Ի դիմաց հանդիսական ազգայնոց հրապարակաւ շնորհակալութիւն կը մատուցանենք Մեծ. Մատթէոս և Դարբիկ տեարց իրենց այս բարի գործին համար, որք անչուշտ եկեղեցի չենոզաց խոստացեալ բարեաց վարձքը պիտի ընդունին Ամենակալէն, նոյնպիսի հրապարակային շնորհակալ թիւն առ գերապատիւ Աստուծոյ վարդապետ որ ընդունեց մեր խնդիրը եւ անձնձրոյթ կատարեց եկեղեցւոյ երկար պաշտօնն, և վերջապէս ամեն անոնց որք այս ձեռնարկութիւնն ի լրումն տանելու աշխատեցան բարոյապէս եւ նիւթապէս, ուղղակի կամ անուղղակի։

Մ. Ց. ԹԱԴԷՈՍԵԱՆ

ՎՐԱՑԻՆ ԵՒ ՀԱՅԸ

Անգլիական Դէյլի Նիւզ լրագրի հրաշակաւոր Թղթակից Պ. Մակդոնալդ՝ քանի մը տարի առաջ Կովկասի կողմը կը ճանապարհորդեր և իւր դիտողութիւնները կը գրէր տեղական հասարակութիւնց վրայ։ այս թղթակցութեանց թարգմանութիւնը կ'երեւար Ս. Պետերսբուրգի նշանաւոր Նովէ Վրէմա օրաթերթին մէջ։ Պ. Մակդոնալդ հետեւեալ ածականներով կը մկրտէր դՀայը և զՎրացին. «Ինն հրեայ և մի արեւելեան յոյն հարկաւոր է հայ մը խաբելու համար»։ Սորա հակառակ պատկերն է Վրացին, որ «մէկտ ուրախ և անհոգ է»։ Իրենք Հայերն և Վրացիներն աւելի խնայող չեն այդ մասին։ Կովկասեան Հայի համար «Վրացին անհոգ է, գինեմոլ է, շռայլ է, թեթեւամիտ է, մի խօսքով գոռոզ է», որ կը մտնենայ Կ. Պոլսեցոց «Էվէկ և հոգոց բառերուն։ Վրացիի համար ալ «Հայը ժլատ է, երկչոտ է, խաբեբայ է և կեղծաւոր»։ Արդէն այս ածականներու վերագրումը միմեանց՝ բաւականի կը ցուցնէ թէ երկու դրացի հասարակութեանց մէջ համերաշխութիւն և փոխադարձ օգնութիւն կա՛մ գոյութիւն չունի և կամ չատ մանաւոր ձեւի ներքեւ կ'իրագործի։ Եւ այդ մեծապէս ցաւելի է նոյն իսկ երկու կողման համար եւս։ Երեւակայեցէք, երկու հասարակութիւն, դարերով ապրած միևնոյն հողի վրայ, սովորութիւններով, ընտանեկան նիստ ու կացով, կենցաղ ալ հանգամանքովն և վերջապէս լեզուով միմեանց հետ խառնուած, ամենօրեայ փոխադարձ յարաբերութեամբ գրեթէ միացած, և սակայն իրենց օրտից մէջ խուլ հակառակութիւն մի կը տիրէ միմեանց դէմ, որն անյայտ ժամանակներէն սկսած կը կրծէ երկու կողման ալ բարոյական արժանաւորութիւնը։ Եւ ուշադրութեան արժանի է որ ամենասնպաստ կարծիք Վրաց մասին, կը տիրէ Տփղիսի և Քութայիսի նահանգի Հայոց մէջ, որոնք աւելի ալ են վրացած քան թէ կեսարացի և Դաղատիացի հայերը տաճկացած, սովորութեամբ և լեզուով։ Կովկասի միւս նահանգաց, այսինքն Երեւանի, Կարսի, Գանձակի և Ղարաբաղի Հայերն իրենց կարծիքը փոխ են առած վերոյիշեալ երկու նահանգաց Հայերէն, կ'ենթադրուի. վասն զի այս վերջիններու շատ փոքր մասը միայն ուղղակի առնչութիւն ունի Վրաց հետ և հաղիւ թէ քանի մի բառ կարենայ վրացերէն խօսիլ։ Յայտնի կը տեսնուի ուրեմն թէ խորին վիհ մի կը տիրէ այս երկու ցեղի բնաւորութիւնն մէջ, որ պատահական չէ այլ արմատական, որ առաջացած է ինչնութեաց, մշակուած է դարերու ընթացքի մէջ և կարող է բարեփոխիլ միայն լուսաւորութեան, յաջող կրթութեան և համերաշխութեան կարեւորութեան մասին առողջամիտ հասկացողութեան շնորհիւ։ Վրացին շռայլ է, իսկ Հայը խնայող, Վրացին անհոգ է, իսկ Հայը ֆրջծոն, Վրացին պարզամիտ է և անկեղծ, իսկ Հայը շլմտայեաց է, խորամանկ և կեղծաւոր, ի՞նչպէս ուրեմն միաբանութիւն կայանայ այս երկուքի մէջ։

Այսու ամենայնիւ այս միութիւնն և համերաշխ գործողութիւնն հարկաւոր, անհրաժեշտ է երկուքի համար ալ։ Վրաց նախկին Դրօշեա լրագրերը Մշոյի նման սկսեր էր երբեմն Վրաց պակասութիւնները խստիւ հարուածել և յորդորել որ «Վրացիք օրինակ առնեն Հայերէն»։ Պ. Արծրունի այս առթիւ Մշոյի մէջ խմբագրական մի յօդուածով «Օրինակելի Ազգութեան» բոլոր պակասութիւնները նոր եռանդով երեւան հանելով ուղղութիւն կը կարդար, գոգցես զգուշացնելով Վրացիներն որ եթէ կ'ուզեն Հայոց հետեւիլ՝ պէտք նաև որ ճանաչեն այս վերջիններու մոլութիւնները։

Վրացիք իրենց երկրի, հայրենեաց նկատմամբ մշտավառ սէր կը տածեն, իրենց ամենայնին առարկան չատ աւելի թանկագին և սիրելի է քան եւրոպական ամենաչքեղ միևնոյն առարկան, վասն զի առաջինն ազգային, հայրենական է, իսկ երկրորդն օտար։ Բոլոր Վրացիք առանձին սէր և խնամք ունին միանգամայն Տփղիսի վրայ, որ Վրաստանի հին մայրաքաղաքն էր և հաղիւ երեք քառորդ դար յառաջ իր ազգային վեհապետի հոգածութիւնը կը վայելէր։ Եւ չատ բնական է որ այժմ բոլոր Վրացիք մեծ դժգոհութեամբ կը տեսնեն թէ իրենց սիրելի մայրաքաղաքը մեծաւ մասամբ Հայոց ձեռքն է ինկած։ Վրացիք իրենց մայրաքաղաքի մէջ 30,000ի չեն հասնիր, ուր որ Հայոց թիւը 50,000ը կ'անցնի։ (1) Թիֆլիսի հարստութիւնը, վաճառականութիւնն Հայոց ձեռքն է, քաղաքային վարչութեան անդամներու ստուար մեծամասնութիւնն Հայերէն է քաղաքացած, քաղաքագլուխն Հայ է, դրամատներն Հայոց ձեռքն են։ Վրաց «ալ»-«էն (2) առերեւոյթս միայն Վրացի է, բայց իրօք Հայոց քաղաք է։ Վրաց այս սրտնեղութիւնն յայտնի երեւան եկաւ մանաւանդ երբ օտարներն ալ Նոյն աչքով սկսան նայիլ Տփղիսին։ 1881ը նշանաւոր տարի էր Տփղիսի համար։ Կովկասի մայրաքաղաքն իր ծոցն ընդունեց Նշանաւոր ուսումնականներ, որոնք կազմեցին այդտեղ Ե. Հնագիտական ժողովն։ Հանդիսաւոր ճաշ տրուեցաւ քաղաքի կողմէն՝ պատուելի հիւրերուն։ Ճաշի վրայ ճառ խօսեցաւ աշխարհահռչակ պրոֆէսէօր Վիրխով։ իր ճառի նպատակն Հայերն էին։ Վրաստանի մայրաքաղաքի մէջ՝ Վրացիները Թողուլ և Հայոց մասին՝ այն ալ մեծ գովաբանութեամբ խօսիլ—չատ ծանր թուեցաւ Վրացիներուն։ Դիտողութիւն եղաւ այդ մասին Բրոֆ. Վիրխովին։ «Թիֆլիսի մէջ ինքզինքս շրջապատուած տեսայ հայ ժողովրդէն և հայ ուսեալ դասակարգէն, պատասխանեց գիտնական Դերմանացին, ուստի հարկ համարեցայ հայոց վրայ խօսիլ»։ Նոյն Վիրխովը քանի մի օր յետոյ Բութայիս, քաղաքային ադահչիի մէջ ի պատիւ իրեն տրուած ճաշին, Վրաց վրայ կը խօսէր։ «Այս տեղ կը խօսիմ Վրաց վրայ, վասն զի նոքա են բազմութիւն կազմողը» կ'ասէր։ Եւ իրօք Քութայիսն Իմէրէթի և Մինգրէլիայի այդ գլխաւոր քաղաքն՝ ամենայն նկատմամբ վրացի քաղաք է։ ժողովուրդը չէ թէ միայն բուն Վրացիներէ՝ այլ և Վրացի Իսլամներէն (ազնուականներէն) է բաղկացած։ Քութայիսը Վրաց ազնուականութեան քաղաքն է։ ազնուականներ՝ որոց մեծ մասը դառն տգիտութեան և հետեւեալաբար չքաւորութեան լծի տակ կը հեծէ։

Վրաց ազգի յետադիմութեան գլխաւոր մի պատճառն ալ իր անհատներն իշխաններն ու Իսլամներն են, որոնք մեծաւ մասամբ ծոյլ, ցուցամոլ և թեթեւամիտ մարդիկ են և քաջութիւն ունին միայն որսի մէջ։ Ռուսաց բանակի խիստ կանոնապահութի՛ւնը միայն զիրենք լաւ պաշտօնակալներ կը դարձնէ։ Հասարակ դասակարգը խորին երկիւղածութեամբ կը լսէ այդ սպանիական միջնադարեան ասպետներն, որոնք այնքան երկար ժամանակ՝ խեղճ ռամիկը ճորտ ստիճանի մէջ պահելէն և այդպիսով ամենայն ընդունակութիւն և յառաջդիմական ոգի նորա մէջ խեղդելէն վերջը, դեռ եւս գ'աշխատին նոյն իշխանութիւնը շարունակել և այլոց վաստակովը իրենց տղայական զուարճութիւնը կատարել։ Ուստի մի մեծ անհամաձայնութեան պատճառ ալ երկու ազգաց մէջ՝ ընկերվարական բարուց կամ ժողովրդական կազմակերպութեան տարբերութիւն է։ Հայերը մեծ յարգ չունին առհասարակ իրենց ազնուականաց վրայ։ Իշխաններ գրեթէ չկան մեր մէջ։ Հայոց ազգն ուրեմն, կարող է ռասպուբլիկական հաստատուիլ, ուր որ Վրացիք ծայրայեղ ազնուապետական են։ Այս գրութեան հետեւութիւնն է, որ Վրացիք սահմանափակ բայց խրոխտ մտաց տէր են և չափազանց կը պաշտեն իրենց Ե՛ն, ուր որ Հայերու մէջ սկսած է զարգանալ միմեանց օգնելու և իրմէն ստորինը չանարգելու պարտաճանաչութիւնն։ Բայց Վրաց Եսասէրութեան և անձնական պատիւը չափազանց պաշտպանելու զգաման հակառակ Հայոց մէջ ալ կը տիրէ ծառայասիրութեան և ուրիշի կամաց հպատակելու բնաւորութիւնը։ Վրացին պատրաստ է մի օրն հօթն անգամ մենամարտելու՝ իր անձնասիրութիւնն յագեցնելու կամ իրեն եղած արդար կամ անարդար վիրաւորանքը բաւել տալու համար, իսկ Հայը պատրաստ է նորնչափ անգամ լռելու և խոնարհելու, եթէ իւր շահերը կը պահանջեն զայն։ Վրացիք առհասարակ չատ դիւրագրգիռ բնաւորութիւն ունին։ այդ բնաւորութիւն

(1) Թիֆլիսի ընդհանուր բնակչաց թիւն 100,000 կը հաշուի։

(2) Քաղաքէ վրացերէն կը նշանակէ նոյնպէս՝ քաղաք։ Ամբողջ Վրաց հասարակութեան համար (ստորին դասու) միայն մի քաղաք կայ աշխարհի երեսին և այն ալ Թիֆլիսն է։ Բագուն, Բաթումը, Քութայիսը, Երեւանը, Նոյն իսկ Կ. Պոլիսը, Փարիզը, Լոնդոնը՝ «քաղաքներ չեն», այլ Բաթումի, Երեւան, Փարիզ եւ են։ Ուսկի՞ց կուգաս կը հարցնէք Վրացիին, Բաթումէ և այլուր.—Քաղաքէն։ այս կը նշանակէ Թիֆլիսն։

յառաջ կը բերէ անձնասիրութիւն, և անձնասիրութեան պաշտպանութեան համար ալ Վրացին իւր արծաթապատ կաշուեայ գօտիէն կախած ունի միշտ իր Խանջէրը (դաշոյնը)՝ ուսկից անբաժանելի է Խանջէրէ-ղէնին (3)։

Վրացի կինը նոյն բնաւորութիւնն ունի, ինչ որ իւր այրը, մանաւանդ թէ երբեմն աւելի ալ կռուասէր է։ Հայ կինն, ինչպէս ապացուցուած է, մանաւանդ գիւղական դասակարգի մէջ, ուսման և զարգացման լաւագոյն ընդունակութիւն ունի և աւելի ուսումնասէր է քան թէ հայ մարդը։ Իսկ Վրաց մէջ, գժբախտաբար կանայք թէպէտ աւելի ազատ, աւելի համարձակ, բայց դեպ ի կրթութիւն և ուսումն սէր չունին, աւելի ալ գաղջ են քան իրենց այրերը,—մի բնական պատճառ ևս Վրաց դանդաղ յառաջդիմութեան։

Վրացի կանանց մէջ հաստատուն կամքը նոյնպէս զարգացած է, որպէս արանց մէջ, բայց հասարակական կազմակերպութեան պակասութիւնները չլաւած են զիրենք և յառաջադէմ ուղղութեան չեն առաջնորդեր։ եղած են սակայն կանայք, որոնք իրենց բարոյական ընտիր յատկութիւններովն և վարչական ընդունակութիւններովը կարող են պարծանք լինիլ կրթեալ ազգերուն։ Վրաց պատմութեան մէջ մեծ դեր կը խաղայ Թամարա թագուհին, որու ժամանակ Վրաստանն իւր փառաց գագաթնակէտին էր հասած եւ որ դեռ եւս կենդանի է ժողովրդեան երգոցն և ասանդութեանց մէջ։ Այս մեծադործ թագուհին իւր թագաւորութեան ամբողջ տեւողութեան ժամանակ աշխատած է միանգամայն հաշտ համերաշխութիւն և խնամք ունենալ իւր հայ հպատակաց վրայ, որով այսօր նոյն իսկ հայ ժողովրդեան մէջ նա իր անմոռաց յիշատակն ունի։ Որո՞ւնն է այս հին աշխարհին, ո՞վ է շինած այս գեղեցիկ բերդն, ո՞վ է կառուցած այս նշանաւոր եկեղեցին։—Բոլորի հեղինակը Թամարա դշխոյնն(4) է կը լսէք դուք, և իրօք այդ հնութեանց եթէ մեծամասնութիւնը չէ՝ գէթ գլխաւորները Թամարայի շինութեանց մնացորդներն են։

Վրացի ընտանեաց մէջ պարզութիւնն եւ հիւրասիրութիւնն առաջին տեղին կը գրաւեն։ Բայց կրօնի միութիւնը Ռուսաց հետ եւ կրթութեան պակասութիւնը՝ զիրենք պատակեցուցած են ռուսական սովորութեանց, վերջին ժամանակներս, որ յառաջ է բերած այդ կիսակիրթ ցեղի շրջանի մանաւանդ կանանց, այն ալ քաղաքացւոց մէջ, նախնի պարզութեան տեղ քաղաքաշոռակութիւն։

Մենք միւս անգամ աւելի ընդարձակ կը խօսինք Վրաց և Հայոց յարաբերութեանց վրայ։ Աւելորդ չենք համարիր այժմ հաւառօտ տեսութիւն մի անել նաեւ կովկասեան զգեստուց մասին, որ Աբէ-Եէի մէջ վիճաբանութեան նիւթ էր եղած։

Շատ քիչերը կը կասկածին անչուշտ որ Վրաց և կովկասեան Հայոց ազգային զգեստուց, որոնք միշտ խառն են եղել, բայց առաջինն իշխող երկրորդի վրայ, ձեւին ծնունդ է տուած Կոստանդնուպոլիսը (5)։ Առաջին անգամ Բիւզանդեան կայսերը Թ. դարուն ուղարկեցին Կովկասեան՝ Կիւրապաղատներուն, թագ, վերարկու և։ Այդ թուականէն վերջը ԺԱ. և ԺԲ. դարուց քանդակները Վրաստանի եկեղեցեաց պատերու վրայ կը ցուցնեն թէ բիւզանդեան ոճն արդէն սկսած էր հեռանալ և փոխնակուած էր պարսկականով, որոց մէջ և կը տեսնուէր վրացի ինքնուրոյն ձեւոց նշաններ։ Պարսկական ձեւերը կատարելապէս տիրապետեցին ԺԳ. դարուն երբ ամբողջ Կովկասը կը հեծէր պարսկական իշխանութեան ներքեւ։ Այս տիրապետութեան արդիւնքն եղաւ ծանրագին գոհարեղէններու և ոսկւոյ զարդուց գործածութիւնը։ Բուն ազգային ձեւի մէջ մտած զգեստեղէնն սկսաւ ընդհանուր գործածութեան մտնել ԺԵ. դարուն։—Արանց համար գլխու վրայ Բաշլըք (որ դեռ ԺԵ. Դարուն էր հնարուած կանանցմէ, ինչպէս և գօտին) կամ Խոչ, մէջքն արծաթապատ կաշուեայ գօտի և վերան հագնելու Արխալուղ (արքալը) և Չոխա (մինչեւ մէջքը)։ Կանանց հագուստի գլխաւոր առանձնութիւնն է Բաշլաղիչին, ոսկեթել ասեղնագործած կլոր թագ, ծածկուած մետաքսեայ չիքիլայով (Թիւլ), որի ծոպաւոր եղերաց տակ կը խաղան կլորուած մաղի փունջեր (քիսաքիւլ), սպիտակ ձուաձև դէմքի երկու կողմէն վար կախուած, և որոնք կը շօշափեն դէմքի (մանթօ) վերին ծայրերը։

30 մարտ 1888 Կ. ՏԻՐԵԱՆ

Բաթում

(3) Խանջէրէ-ղէնէ (խանջէրի որդի) կը կոչուի այն փոքր սրածայր դանակն՝ որ դաշոյնի պատեանի մէջ առանձին տեղւոյ մէջ կը պահուի։

(4) Դօղօվալ կը նշանակէ հարս։ Ամեն Վրացի, նոյն իսկ մահմեդականութիւն ընդունողաց մէջ, անպատճառ կ'ունենայ Թամարայի պատկերն իւր դահլիճի մէջ։

(5) Տես J. Mourier: Les Arts au Caucase.

ԱՍՏԻ ԱՆՏԻ

ՎԻԵԹԱՐԻ ԳՈՐՇ ՄԸ.

Ի Ժիւրեագ (Գիւանա), մարգագէտների մէջ այս օրերս գտնուեր է գորշ մը որ հրեշային խոշորութիւն մ'ունի։ Գլխէն մինչեւ պոչին սկսած տեղը՝ երկայնութիւնն է 67 հարիւրորդամետր և տրամագիծն 92 հարիւրորդամետր։ Այս ճիւաղային երկակենցաղը կը կշռէ 29 քիլոկրամ և 375 կրամ։ Գործաւորներ գտած են զայն՝ խրամ մը բանալու միջոցին, և լոյսը զոր ինք պատրաստած էր և ուր-ի վրայէն հետէ կը բընակեր բան ամենայն հաւանակութեան, տեսակ մը մածուցիկ ապիկով պատած էր։ Եղ գորշ մ'է այս և ահագին բերան մ'ունի, որուն ճայնական պարկէն չան մը հաչիւնին նման կապկանձիւններ կը լսուին։

Ապահովապէս, իւր տեսակին մէջ մէկ հատիկ անասուն է այս, և Բարիզի բնական գիտութեան Թանգարանին մէջ պիտի դրուի։ այլ մինչեւ որ Բարիզցիք կարգանան աքանչանալ այս հսկայ երկակենցաղին վրայ, հասարակութեան ի տես դրուած է Ժիւրեագի մէջ ուր բնակիչներն անյագօրէն կը դիտեն զայն։

— —

ՁԻՆԱՍՏԱՆԻ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ.

Զինէջ Թոյմ անգլիական լրագրին հետեւեալ տեղեկութիւնները կուտայ Զինաստանի ժողովրդեան թուոյն վրայ։ 1760ին, Զինաստանի բնակչաց թիւն էր 198 միլիոն, 1796ին՝ 275 միլիոն։ Հետեւաբար, իսաղութեան այդ ժամանակամիջոցին մէջ բնակչաց թիւը տարեկան 2 միլիոն հոգւով աւելցած էր։

1821ին, բնակչաց թիւը կը հասնի 355 միլիոնի, այսինքն 1796էն ի վեր տարեկան երեք միլիոնի յաւելում մը։ Մեծ սովեր կ'ընդհատեն այս յառաջատուութիւնը։ ասկայն, 1841ին, Երկնային կայսրութեան բընակչաց թիւը կը հաշուի 412 միլիոն։ Այս ժամանակէն սկսեալ, սովն և Դայրենկներու և Իսլամաց ապստամբութիւնք պատճառ կը լինին մեծ նուազման մը, և հանգամանի վերջին տարիներու խաղաղութեան, 1887ին բնակչաց թիւն է 380 միլիոն։

— —

ԿԵՂԾ ԹՈՒՆԱՒՈՐԵԱԼ ՄԸ.

Օտէսսէ Լէոդոս կը պատմէ Օտէսացի խարբեբայի մը ճարտար գիւտը։ Գիշերուան ժամ մէկին երիտասարդ մը կը խոյանայ քաղաքին դեղատանց մոյն մէջ, շնչասպառ, հազիւ հազ խօսելով և յայտնելով թէ սխալմամբ լուցկիի գլուխ ուտելով թունաւորուած է, յետոյ նուազեալ կ'ինայ դրամասեղանին առջեւ։ Անդ սպասող աշակերտն ամապարանոք դուրս կ'ելնէ դեղատունէն՝ երթալու բերելու համար ամենէն մօտը գտնուող բժիշկն։ այլ, երբ կը վերադառնայ, կեղծ թունաւորեալն անհետացեալ եղած է, իրեն հետ տանելով օրուան բոլոր հասոյթն և ձեռքին տակ գտնուող այլ և այլ առարկայները։

— —

ՏՈՂԱՐՆԵՐՈՒ ՄԹԵՐԱՆՈՑ.

Միացեալ Նահանգաց եկմտական նախարարութիւնն իւր գանձուց պակ կանման համար այս պահուս կատարելու կուսայ գետնատիպ ընդարձակ նկուղ մը որ պիտի կրնայ պարունակել հարիւր միլիոն տոլարի դրամ։ Այս նկուղ պիտի ունենայ 30 մետր երկայնութիւն, 16 լայնութիւն և 4 բարձրութիւն։ Պատերը մէկ ու կէս մետր թանձրութիւն պիտի ունենան։ Այն գողն որ ջանայնար լինի ներս թափանցել, նախ խորտակելու է երեք քառակուսի մետր մակերեւոյթով և մէկ մետր թանձրութեամբ դուռ մը որ չէնքը կը բաժնէ արտաքին գաւիթէն։ Նկուղն եւս պատսպարուած է երկու հզօր դռներով, բացի այն դռներէն զոր ունին ներքին բաժանումները։ Գանձը չէնքին արտաքին կողմէն պիտի պահպանուի զօրականաց ջոկատի մը ձեռամբ։

— —

ՄԱՐԴՈՒ ԱՌԵՒՏՈՒՐ.

Ֆէլոբս ստացած է հնդիկ լրագրի մը, Հնդկաց կայսրուհի Թերեզին մէկ օրինակն որ կը պարունակէ Դեսպոլի Պորսային գեղը։

Պորսային փական տանն գիրը 40 և 60 ռուբի են «11էն 14 տարեկան մանկամարդ կանանց համար» և 60էն 120 ռուբի «պատանիներու համար . . . ամենաբնարար տեսակէն»։

Քոռիրիստանէն եկած նոր և մեծաքանակ մարդերքին վրայ գներն ինչած են։

— —

ԱՆԳԼԻՈՑ ԹԱԳՈՒՀԻՆ ՑԻՏԱԼԻԱ.

Կ'երեւի թէ այս պահուս Ֆիորէնձայի բնակչաց ամենէն մեծ զբօսանքն է երթալ դիտել գորշադոյն հիանալի էշ մը զոր Վիգորիա թագուհին իւր հետ տարած է։ Այդ հետաքրքրաշարժ կենդանին թագուհին պարգևեցուն է և թագուհին ուր որ երթայ՝ իւր հետ կը տանի զայն։

Եւ որովհետեւ թագուհոյն ի Ֆիորէնձա բնակութեան վրայ կը խօսինք, աւասիկ ղուարձալի տեղեկութիւն մը։ Ն. Վեհափառութիւնը կը բնակի Բալիէրի ամառանոցն, ուր ապրեցաւ հռչակաւորն Պոգաչիո՝ Ֆիորէնձայի ժանտախտին ժամանակ։

— —

ԹԱՏՐՈՆԻ ՄԷՋ ՄՈՎԱԿ.

Այս մէջոցին Սան-Ֆրանչիսգոյի թատրոնին մէջ կը ներկայացուի տակա մը, Մոսֆէոդինէ, որուն մէջ մասնիչը ջուրը կը նետէ դիւցազնուհին։ Հասարակութեան վրայ ահեղ տպաւորութիւն մը գործելու համար, ամեն գիշեր 2800 հարիւրալիտր ջուր կը պարպեն թատերարանին վրայ յատկապէս պատրաստուած տեղ մը։ դիւցազնուհին անդ կը նետուի, դիւցազնն ալ անոր ետեւէն, և երկու դերասանք մինչեւ ի ծունկս ոսկերաց ջրի մէջ թաթխուած՝ կուգան շընորհակալ լինիլ հասարակութեան եռանդագին ծափահարութեանց, որովք կ'ընդունուի ամեն գիշեր այս ջրային-եղերական տեսարանը։

ՄԱՐԴԿԱՅԻՆ ԵՍԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆԸ.

Բոլոնիէնէ թարգմանուած սիրուն առակ մը։

Երկու ծերուհիներ, այր եւ կին, կը խօսին իրենց փորագարդ մեծ սիրոյն վրայ։

—Զքե՛զ ա՛յնքան կը սիրեմ, կ'ըսէ այրն, որ եթէ մեռնիս, անմիջապէս ես ալ ետեւդ կը մեռնիմ։

—Զքեզ ա՛յնքան կը սիրեմ, կ'ըսէ կինն, որ եթէ մեռնիս, անմիջապէս ես ալ ետեւդ կը մեռնիմ։

Եւ երկուքն ալ միաբերան կը յաւելուն։

—Կը խնդրեմ Աստուծմէ որ քեզմէ առաջ մեռնիմ։

Ցանկարծ դուռը կը զարնեն։

Մահն է որ ներս մտնել կ'ուզէ։

—Այ, կ'ըսէ այրը, ոտքս այնպէս կը ցաւի որ քալլ մը չեմ կրնար առնուլ։ կնիկ, գնա դուռը բաց։

—Ցօդացաւերս այնպէս ստստկացած են որ տեղէս չեմ կրնար շարժիլ, կը պատասխանէ կինը։ դուռն գնա բաց։

Եւ Մահն, սպասելէ ձանձրացած, պատուհանէն ներս կը մտնէ և երկուքը մէկանց կ'առնու կը տանի։

ՄՈՆԹԼ—ԲՐԻԱԹՕՅԻ ՈՐԴԻՆ

Հրաւիրուիլ

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՖՐԻՍԱՖՈՐԵԱՆ

Ինչպէս որ ասկէ առաջ յայտարարուած էր, այս օրէ սկսեալ պիտի հրատարակուի, խիստ հետաքրքրաշարժ վիպասանութիւնն ՄՈՆԹԼ-ԲՐԻԱԹՕՅԻ ՈՐԴԻՆ, ամէն օր ուրբաթն երեկ, իւր նախորդ հրատարակութենց, այսինքն ԴԱՐԵՌՈՅԱՊԵՏԻ և ԹԱԳՈՒՀԻՈՅՆ ՄԱՆՆԱԿԻ դիրքով, մէն մի թիւ 10 փարա կանիսկ։ Մ'նակ դաւառաց համար բաժանորդագրութիւնք պիտի կատարուին։ մէն մի հատորը որ 40 թերթէ պիտի բաղկանայ 12 ղրուշ է կանիսկ, բաստրամի ծախքը հրատարակչին կը վերաբերի։ Լեթէ մէկ դաւառներէն 10 բաժանորդ գտնեն, մէկ ձեռք ձրի պիտի ընդունին։ Իրենց հասցէն պէտք է յուզարկեն Կ. Պոլիս Պապը-Ալի ճանապարհ, Շիրքեթիի Մխիթարիստ Մամպասոյ թիւ 52 հրատարակիչ Յարութիւն Քիրխոփորեան։

Կը գտնուի Ջրավաճառ Պոլսոյ և Ցակոբ աղանեանցն քով և Սեկեմեճի խանի դէմ ծխավաճառ Գէորգ աղային և բոլոր լրագրավաճառաց քով։

Նաև Իզմիր չուխա Պէշէմեթէն Սարգիս էֆ. Պ. Թէսատերճեանի և Իսմոսթոյ Ռուբէն էֆ. Գօլանճեանի քով։ 1635 1—2

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԵՑԱՒ
ՀԱՄԱՌՕՏ
ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ռուսական, բնական եւ քաղաքական 56 պատկերներով զարդարուած

Ի ՊԷՏՍ ՆԱԽԱԿՐԹԱԿԱՆ ԴԱՍՈՒՑ

— —

Աշխատասիրեաց Ա. ՊԻՊԻՐՃԵԱՆ

Աշխարհագրութեան ներկայ դասագիրքն ազգային վարժարանաց նախակրթական դասուց ծրագրին համեմատ պատրաստուած է և կը պարունակէ աշխարհագրութեան ուսումնական, բնական և քաղաքական մասերն երեսուն երկու դասերու բաժանեալ։

Այդ համառօտ դասագրքին գլխաւոր առաւելութիւնն է այն մանկական բացատրութիւնն և գիւրուսոյց եղանակն որով աւանդուած են աշխարհագրութեան նոր մանաւանդ ուսումնական մասին ամենէն դժուարին դասերը։

Մանուկներու աւելի օգտակար և հրճանգիչ ընելու համար սոյն գիրքը, բազմաթիւ պատկերներով ներկայացուած են ուսումնական և բնական աշխարհագրութեան առարկաները։

Կը գտնուի ամէն գրավաճառաց քով։ Կեդրոնատեղին է հեղինակին քով։ Ցակոբեան խան թիւ 14, Եւրոպական գրատուն։

Գինն է 3 ղրուշ

1631 3—3

ԷՔՕ ՏԸ ԲԱՌԻ

ԲԱՐԻԶԱՆ ԱՐՑԱԳԱՆՔ

ԿԱՄ

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԶՐՈՒՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆ

Գին 10 դահեկան

Սոյն գործն որ «Էքօ տը Բառի» անուն հանրածանօթ դրուցատրութեան Հայերէն թարգմանութիւնն է Ֆրանսերէն բնագրին հետ դէմ առ դէմ տպուած, Բարիզի բարեկիրթ դասուց մէջ խօսուած արդի Ֆրանսերէն լեզուին կատարեալ Հայերէն է, եւ կենցաղ ամէն գործառնութեանց վրայ կը պարունակէ բնատնեկան, առեւտրական պէս պէս խօսակցութիւններ, հարիւրաւոր ոճեր, ասացուածներ, համանիշ բառերու տարբեր կիրառութիւնք, նամականիներու, տոմսերու եւ փոխ-գրերու օրինակներ, այնպէս որ իւր բազմադիմի առաւելութեամբք կը գերազանցէ զՕլիվենտորիք եւ զԼմիլ. Օթթոյ երբեւ զրուցատրութեան առաջնորդ, եւ արդէն ազգային առանձնայարդ վարժարանաց մէջ մուտ գտած լինելով, կենաց «բառագրքի միակ ուղեցոյց մը լինիլ Հայ մանկտւոյն եւ ինչնամարտ ուսանողաց ձեռքը։

Դիւրնտակ ուսանողը կրնան մեծապէս օգտիլ թէ թարգմանութեան եւ թէ բառագրքի մասին։

Դիմիլ ի Կեդրոնական գրատուն (Բ. Մ. Պոզաճեան), Զատմուճլար, Ազբիւրին դէմ, թիւ 56։ 1667 3—3

ՏՕԲԹԷՕՐ ԶՕՀՐԱՊ

Բժիշկ Շիլլիի գաղղիական Լա-Բէ հիւանդանոցին, վարչիմ ներքին բժիշկ Լիոնի եւ Սէնդ Էդիէնի հիւանդանոցաց (ի Գաղղիա), Թղթակից անդամ Լիոնի բժշկական ազգային ընկերութեան, մասնագէտ Սկանջիլ, Կոկորդի եւ Քթի հիւանդութիւններուն եւ էլեկտրական դարմանաց, այցելութիւնք կ'ընդունի առաւօտեան (ժամ 10 էն 1) իւր տունն որ ի Մեծ փողոց Բանկարթի թիւ 73, կէս օրէն վերջ ի Սգամալ Պ. «հէ գարու Մէրհամէթեան դեղարանն 18։ 1518 25—40

ՏՈՌԹՈՐ ԱՍԼԱՆ

ՍՏԱՄՈՌԻՍ ԵՒ ԱԳԼԵՆՑ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՔ

խորհրդակցութիւնք ամեն օր

ժամ 5 էն 10

428, Մեծ Փողոց Բերայի

Ռուսական դեսպանատան դիմաց

1550 22—40

ՏՕԹԹԷՕՐ ՀԻՍԼՄԱՆ

Վկայեալ Պերլինի բժշկական համալսարանէն.

Ամեն օր կէս օրէն յետոյ եւրոպական ժամը 1 էն 3 հիւանդ կը դարմանի իւր բնակարանին մէջ ի Բերա Գումրարաճը Եօղուշու թիւ 70։ 1559 19—25

ՕՍՄ. ՀԱՆ. ՊԱՐՏԱՌՈՒ ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

Կը ծանուցուի արհեստով ձկնորներու, ինչպէս և զբօսանքի համար ձուկ որսացողներու թէ, Կ. Պոլսոյ Զինարանին Կանոնադրութեան համաձայն, պէտք է դիմեն Զինարանի Տնօրէնութեան կամ ծովակերաց վրայ նորա պաշտօնատանց, մինչև ապրիլ 15 (Ն. Տ.) ստանալու համար 1304 տարւոյ (1888—89) ձկնորսութեան արտօնագիրը։ Այդ թուականն անցնելէ յետոյ այդ արտօնագրին համար երեքապատիկ տուրք պիտի առնուի իրենցմէ։

Կ. Պոլիս 1/13 ապրիլ 1413 2—7

Ա.Զ.Դ

Պոլսոյ առաջնակարգ ուսուցչաց մէն պատրաստ է ի գաւառս պաշտօնաթերթիւ դասախօսել Հայերէն եւ Ֆրանսերէն, Պատմութիւն, Աշխարհագրութիւն, եւ Մաթեմատիք։ Ի հարկին իւր անասին եւս կրնայ կարեւոր պաշտօն մը ստանձնել այցելութեամբ աղջկանց վարժարաններու մէջ։ Բանակցութեանց համար դիմել Ուսումնական Խորհրդոյ չարտուղարի փափագեան Նշան էֆենտիին։ 1681 3—3

ԴՐԱՄԻ ՇԱՀԱԳՈՐԾՈՒՄ

Ձէն անձինք որք կը փափաքին լաւ կերպով շահագործել իրենց դրամին՝ ամենայն ապահովութեամբ եւ երաշխաւորութեամբ, ինչպէս և կ'ուզեն եւ առնուլ յանձնուած դրամներն երբ պէտք ունին ուրիշ կերպով գործածելու այդ դրամը, կրնան դիմել առ Խոդէրն Էֆէնտի, Քարաքէյ, Տէյիրմէնխան, թիւ 9, Ղալաթիա, որ կարող է հարկ եղած ամեն տեղեկութիւնները տալ։

1641 3—4

ԼՈՒՐՄՈՂՈՒԹԻՒՆՔ

Անպատճառ կը բուժին քանի մը օրուան մէջ Աբէրլի Դէղահատներով։

Աբէրլի դէղահատներն այսօր ճանչցուած են գերազանց դարման մը ընդ

ՄԻ ԳՆԷՔ

ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՅՄԸ

ԱՌԱՆՑ ՆԱԽԵՆԻՍ ԱՅՑՆԵԼՈՒ

ՍԻՆԿԷՐ

Ամերիկեան գործարանի մեքենաներն Ի ԶԱԼԱԹԻԱ, Եիւքսէք Գալտրերի, 120

Գարաքէօյի աղբիւրին դէմ. Ի ԲԵՐԱ, Կալաթա Սէրայի Լիսէին դէմ. Ի ՊՈԼԻՍ, Մահմուտ փաշա, 90

Ուրիշ ամեն տեղ՝ «Սինկէրի կարի մեքենային վեղարները» միայն պիտի գտնէք։

ՎԱՃԱՐՄԱՆ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ

(Շուքրիւ)

1136

VICHY

ՎԻՇԻ

Ֆրանսա (գաւառ Ալիէ)

ԿԱԼՈՒԱԾ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

Վաճառութիւն՝ Փարիզ, 8, Պուլվար Մոնմարթր

GRANDE GRILE։— Աւշային տկարութիւնք, մարսողական ճանապարհաց հիւանդութիւնք, լեարդի և փայծաղի խըցու�, ներքին դրդռաբանաց խցմունք, մաղձային քար և այլն։

HOPITAL։— Մարսողական ճանապարհաց հիւանդութիւնք, ստամոքսի ծանրութիւն, դժուարամարսութիւն, ախորժակի պակասութիւն ստամոքսի, ջղացաւ, անմարսութիւն։

CELESTINS։— Երիկամանց և փամփուշտի տկարութիւնք, միզական սուղ և մզական քար, յօդացաւ, շաքարախտ (Տիապէթ), սպիտակուց-միզական (Ալպիւմինուրի)։

HAUTERIVE։— Երիկամանց և փամփուշտի տկարութիւնք, սուղ, քար, յօդացաւ, շաքարախտ, սպիտակուց-միզական։

Աղբիւրին անունը պէտք է փնտռել շիշերու քաքսիւլին վրայ։

Գոլոյ ամեն դեղադրդաց և դեղավաճառաց քով կը գտնուի։ 667

ՄԱՐԹԻ ՀԱՄԱՐ ԲՈՄԱՏԱ

Պատրաստեալ Գ. Մուլէի

Այս բոմատան կը թժշկէ ԱՅՏՈՒՑՆԵՐԸ, ՆԵՌՆԵՐԸ, ՈՒՌՔԵՐԸ, ՎԷՐՔԵՐԸ, ԱՐԻՒՆԻԹՈՒԹԻՒՆԸ, ինչպես նաեւ մորթին բոլոր հիւանդութիւնքը։ Կը կասեցնէ մազերուն, յօնքերուն թափին և կուժգրէ զանոնք։

ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆԵՐ։— Պարոն, Ձեր բոմատան շնորհով բուժեց դիս մարդէ նոյնէ որ կը ծածկէր բոլոր ճակատս եւ աչքերս վարմանս եւ քիթս (ՏԻՒՍԻՒ, Վասիլանոս մասնաւոր պարոնի ի Թարթիս, Բիւզէնտ Օռիանոպոլ։)—Պարոն։ Դուք ամբողջովին բուժեցիք դիս մորթի անասնեղի հիւանդութենէս, որով կը տառապէի չորս տարիէ ի վեր։ (ՄԸՆԻՆ, բարապան ի Սիմնա-Կաւտ։)

Կ. Պոլսոյ մէջ ընդհանուր կեդրոնատեղին է Ալիքեան դեղարանը, դեղադրդ, դեղավաճառ ի Պոլիս։ Կը գտնուի Նաւ գլխաւոր դեղարանաց մէջ։

1519 12—13

ԲԺԻՇԿՆԵՐՈՒՆ ՀԱՐՑՈՒՑԻՉ

ԲԱՌՏՆԱ (Դարմիքա)։ Բնական հանքաջուր երկաթախառն, թթուային, կաղային. ամենազգուշ դարման ընդդէմ արեան տկարութեան, դեղութեան, տենդի, ստամոքսի ցաւերու, եւ արեան նուազութենէն յառաջ եկած ամեն հիւանդութեանց

ՀԱՆՔԱՅԻՆ ԲՈՒՅՍ ԶՈՒՐԵՐԷՆ ԳԵՐԱԶԱՆՑ։

Հանքին տէրն է Ֆ. Մորինարի, 2, Գոլֆօ փողոց, Մարսիլիա։ Կ. Պոլսոյ մէջ գործակալք են ԴԱՌԱՎԻԱ եւ ԲԵՌԴԻՐԻԴԻ, Ատա խան, 4, Մաքսի փողոց, Գալաթիա։ Կը ծախուի գլխաւոր դեղարանաց մէջ։

621

ՖՐԷՏ ԼԷՅԼԱՆՏ

ՇՈՓԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈՓԵՆԱՒԻՔ

Ոչ։ կանոնաւորագոյն կը բանի Լիվերբուլ և Ափրիկէյ գծէ։

Անուանք	Գնոյ	Անուանք	Գնոյ
Ալէքերան	2500	Ֆաւսթեան	3700
Ալղաթան	2500	Ֆլոմինեան	3700
Անտալուզեան	2500	Ֆլաթեան	3700
ԱՔԹԵԱՆ	2500	Իպէրիան	5500
Ամոգիան	3700	Իմպերիան	5500
Գոլտբեան	6000	Իոգրիան	5500
Գուլիսթրան	6000	Լէոգիան	2200
ԴՈՔԹԷԼԵԱՆ	800	Լիկուրեան	2500
Սարթենեան	2000	Լիոնա	800
Տուրոյ	700	Օլորթոյ	700
Էմբրէյզ	3700	Բէրտրան	3800
Ֆոգրան	3700	Վալէնթան	6800
Ֆալէրնիան	3700	Վիրճինեան	6800

Ալիքեան չոգենաւը, ամսոյս 23ին ընդհանուր վաճառքով Լիվերբուլէն ասա կը պատրաստի։

Ուղեւորներու համար ուրիշ գիրք մը։

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել՝ ԷՖՈՒԱՐՏ ԼԱՖՈՆԹԷՆ

Գործակալ

Թիւ 1, Մէհմէտ Ալի փաշա խան, Գալաթիա

Նաւատերաց, Պարոնաց Ֆրէյզ, Էյմանտ և ընկ. Լիվերբուլ

Գործակալք-Բիւրոյ։

Կ. Պոլիս, Էստուրա Լաֆոնդէն։ Զիմպրալդար, Գ. Գ. Քարվիր Սդրաթ Ալէքսանդրիա, Կ. Լ. Ալահման և ընկ. Մալտա, Ա. Քամիլերի։ Շիրա, Ս. Վօքդօքօլօ Որդի և ընկ Զմիւռնիա, Գ. Ուիդալ և ընկ.

1596

ՍԴԻՆՖԷԼՏԻ ԳԱՐԵԶՈՒՐ

(ԿՐԱՖ)

ՇԻՇԵՐՈՒ ՄԷՋ

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

ԱՆԶՈՒԳԱԿԱՆ ՅԱՏԿՈՒԹԻՒՆ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ

Մ. ՄՈՐԻԶԻՈ ՖՐԱՆՏԷԼ

Վոյվոտա, Վիդալիս խան, Գալաթիա, Էլպիկ խանի քով 1634

Il y a trois sortes d'Eau de Suez, distinguées chacune par un fil de soie Jaune, Verte ou Rouge:

Le FIL JAUNE supprime instantanément les rages de dents.
Le FIL VERT est indispensable aux personnes qui souffrent périodiquement des maux de dents, de la sensibilité des gencives, etc.
Le FIL ROUGE est à l'usage des personnes qui n'ont jamais souffert des dents.

MODE D'EMPLOI:

FIL JAUNE: une cuillerée à café dans un demi-verre d'eau tiède; garder le mélange dans la bouche pendant 5 minutes. Ne jamais se servir du Fil Jaune qu'au moment même de la rage de dents.

FIL VERT et FIL ROUGE: 8 à 10 gouttes, ou même plus, dans un demi-verre d'eau tiède; garder le mélange dans la bouche pendant cinq minutes (ces deux sortes sont également parfumées).

L'Opiat et la Poudre de Suez aident la brosse à enlever le tartre en conservant les dents blanches sans danger.

Renseignements envoyés franco sur demande.

DÉPOTS: MM. CANZUCHS FRÈRES, Pharmens-Drogues, Grande-Rue-de-Péra; MM. P. & H. KUTCHUKIAN FRÈRES, Droguistes, à Constantinople.

REPRÉSENTANTS: MM. CH. & OH. AZNAVOUR, à Constantinople; MM. ANT. S. GENERALIS & C°, à Smyrne.

ADRESSE de M. SUEZ, 9, Rue de Prony (Parc Monceau), PARIS

1634 3—4

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ԴԱՌԼԸՄԱՆ ԵՒ Պ. ՈՒՄՊԼԻԿԻ

Գալաթիա Պէօյիւք Միլլէթ խան, միջադային թղթատարատան վրայի յարկը

Սոյն վաճառատան մէջ խիստ աժան գներով կը վաճառուին ամեն տեսակ ճերմակեղէնք, կանանց համար կրկնոցներ, տղայոց համար հագուստներ, կէս շրջազգեստներ, քօսներ, օժտի համար ճերմակեղէնք, բանուածքներ, բազմատեսակ դուլպաներ, թաշկինակներ և այլ այս տեսակ ապրանքներ։

Այս ապրանքներ, որոց ամենքն ալ լաւ տեսակէ են, կը վաճառուին թէ՛ փոքր և թէ՛ մեծ քանակութեամբ։

Այս ապրանքներ կը պատրաստուին Վիէննայի և Պերլինի յատուկ գործարանաց մէջ։ Նոյնպէս Անգլիայէն, Իտալիայէն և եւրոպական ուրիշ երկիրներէ եւս ապրանքներ կը բերուին։

Գաւառներէ եղած յանձնարարութիւնք կը կատարուին եթէ փոխարէնը փոստանակագրով և կամ թղթատարական դրոշմով ղրկուի։

Զը հաւնուած ապրանքները ետ կ'առնուին և ստակը ետ կը տրուի զեղչելով փոխադրութեան ծախքը։ 1180

Ա. ԶԴ

Պատիւ ունիմ ծանուցանել ծխողներու վերաբերեալ առարկայից մեծաքանակ և փոքրաքանակ վաճառականաց թէ Կ. Պոլիս հաստատած եմ մթերանոց մը իմ սիգարէթի ճշմարիտ թուղթերէս։

JOB

Պ. Ժան Լուիթիէնի վաճառատունն ի Գալաթիա, 17, Մահմուտիէ փողոց, Յայտնի է ամենուն՝ կրնան անդ դիմել՝ իրենց ընելիք յանձնարարութեանց համար։ Ապահով պիտի լինին թէ չպիտի խաբուին կեղծերու ծախող վաճառականներէ, որք անխղճութեամբ կը խաղցնեն մեր թղթերը։

Ինչ ինչ որոշեալ քանակութեանց համար, գործարանին գնով պիտի վաճառուի իրենց։ 1400 20—31

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ. ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Ի ՀԱՄՊՈՒՐԿ

Ընդհանուր գործակատար ՀԷՐՄ. ՀԷԼՊԻՆԿ

Կալաթա, Քարանթինա փողոց, Թիւ 9

ԼԱԹՐԱՆՍԱԹԼԱՆԹԻՒՔ

ՇԱՀԱՌԼԻՏ ՊՈՅՄԱՆՆԵՐՈՎ ԿԱՊԱՀՈՎԱԳՐԻ

ՏՈՒՆԵՐ, ԹԱՆՈՒԹՆԵՐ, ԿԱՐԱՍԻՆԵՐ, ՇԱՐԺԱԿԱՆ ԳՈՅՔԵՐ ԵՒ ԱՄԵՆ ՏԵՍԱԿ ԱՊՐԱՆՔ

8566

L'AVENIR DES FAMILLES ԼԱՎԸՆԹԻ ՏԷ ՖԱՄԻԼ

ԸՆՏԱՆԵԱՑ ԱՊԱԳԱՅՆ

Ապահովագրական Փոխադարձ Ընկերութիւն՝ Դրամագլխոց վերակազմութեան համար 1880 ին կազմեալ՝ ի Լիոն նստար Միդիֆիս տը Պէլէի ստացած պայմանագրով

Ընկերութեան կեդրոնատեղին է 61, Ռէբիւպլիք փողոց, 61—Լիոն (Ֆրանսա)

Ապահովագրեալ դրամագլուխը 55 միլիոն ֆրանք

Մինչեւ ցայսօր եղած վճարումները են, 1,000,000 ֆրանք

Տարին չորս վճարականութիւն՝ Յունվար, Ապրիլ, Յուլիս և Հոկտեմբեր

Վարչական խորհուրդ. Պ. ՀԻԱԼԷՆ, բժիշկ ի Լիոն, Նախագահ։
Պ. ԱԼԼԷՆ, Նախկին տնօրէն, հիմնադիր ընկերութեան, ի Լիոն։
ՕՏԻՖԻԷ, Նախկին շահագրգիռ ընկերանցի ի Լիոն։
ՊՈՒ, հասարակաւոր ի Լիոն։ ԳԼԷՆԱՔ կալուածատեր ի Լիոն։ ՄԱՌԴԷԼ, կալուածատեր ի Լիոն։ ՌՈԹ, հասարակաւոր ի Լիոն։ ԺԷՆԷՆ, ի Լիոն Մ. Ժ. ԳԼԷՆԷՆ, հաշուակալ ի Լիոն, հաշուեբնիչ։ Մ. ԱԼԼԷՆ, տեսուչ պատուիրակ, ընդհանուր տնօրէն։

ԼԱՎԸՆԹԻ ՏԷ ՖԱՄԻԼԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՆ, որ հաստատուած է նպաստելու համար փոքր թնամութեան, արագ զարգացում մ'ունեցած է։ Իւր նպատակն է որոշեալ պայմանագրի մէջ վերակազմել դրամագլուխին, կանխավճարներու հաւանականութեան։ Պուրսարներ կուտայ թէ՛ ի փոխարէն միակ վճարի մը և թէ՛ ամենայն հաւասար վճարներու (կարելի է ստորագրուիլ ամենայն մինչեւ մէկ ֆրանքէ սկսեալ)։ Ապահովագրեալներ ունենք որոնք մէկ ֆրանք մը վճարած էին և երկու հարիւր ֆրանք ստացած են։

Վճարումնը կը կատարուին միանգամայն, որք երեք ամիսն անգամ մը տեղի կ'ունենան ի կեդրոնատեղին ընկերութեան, ի ներկայութեան վարչական խորհրդին և շահակիցներու, հաշուական այնպիսի գործողութեամբ զորս ամեն մարդ կրնայ ստուգել։

Ընկերութեան գործառնութիւնները պետք չէ շփոթել միճակահանութեանց հետ։ Ամբ տոմսերը բնաւ արժէք չունին միճակահանութենէն յետոյ։ Միայն մնա, ընդհակառակն, ամենուն ալ վճարմունքին ապահովեալ է, թէ մը կանուխ կամ թէ մը ուշ, ըստ դիպուածի։

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԱՆ ԳՈՐԾԱՌՆՈՒԹԻՒՆՔ

Ընկերութեանս գործառնութիւնք բազմադիմի են, ինչպես Շաբաթական արժէքից և փոխ տրուած դրամագլխոց ապահովագրութիւն, կորուսեալ դրամագլխոյ մը վերակազմութիւն։ Իրաշխաւորութիւնք և Գրիվանքարք փոխառութեանց և Ճարտարարուեստից և Ամուսնացանութեան մէջ գործածուած դրամագլխոց։ Թոշակնց համար Օժիտք։ Հաճատեան մնուկ ծերութեան համար։ Ցնծանս և կամուտներու կազմութիւն, ի մի բան այն ամեն գործառնութիւնք որոց նպատակն է ինայողութիւն։

Այս տարբերները ձեռք բերելու համար, Ընկերութիւնս հաստատած է գանազան ապառնիներ որոց վճարմունքը տեղի կ'ունենան առաւել կամ նուազ մերձաւոր ժամանակաց մէջ, ըստ բաղձանաց ապահովագրելոյն։

ՍԱԿԱԳԻՆ Ա.

Ամեն մի 1 ֆրանք, որ վճարուի միայն 60 ամիս, իրաւունք կուտայ, ըստ ընտրութեան ստորագրողին, 5000 ֆրանքի ընկերութեան արժէթղթի մը, կամ միայն 3000 ֆրանքի և 1 ին քառորդի պարտաթուղթի մը, որ կը մասնակցին ամեն միճակահանութեանց և պարգեւներուն, մինչեւ անգամ 50,000 ֆրանքի բաշխին։

Ի փոխարէն ամեն մի հինգ ֆրանքի, ստորագրողն իրաւունք ունի, ըստ իւր ընտրութեան

1 · 500 ֆրանքի, առանձնաշնորհեալ մուրհակ տոկոսներով որք տարուէ տարի կ'աւելնան մինչեւ ցվճարումն, կամ

2 · 5000 ֆրանքի, Մուրհակք Սակագին Ա., կամ վերջապէս

3 · 1000 ֆրանքի, Հիմնադրի մուրհակի մէջ տասներորդով։

Դէպ։ Անցեալ տարեշրջանին մէջ հիմնադրի Մուրհակներն տարան 80 ֆրանք շահաբաժին, և ներկայ տարեշրջանին մէջ, շահաբաժինը պիտի լինի 100 ֆրանք մէն մի թուղթի վրայ։

Ի փոխարէն ամեն մի 8 ֆրանքի, ստորագրողն ըստ իւր ընտրութեան իրաւունք ունի

3000 ֆրանքի, Մուրհակք Սակագին Ա. և առանձնաշնորհեալ Մուրհակի մը 500 ֆրանքէն վերի, և տալով տոկոսներ որք երթալով կ'ամէն տարի մինչեւ վճարման օրը։

Դէպ։ Կը մնայ միայն է վճարել 1921 առանձնաշնորհեալ մուրհակ։

Ի փոխարէն ամեն մի 10 ֆրանքի, ստորագրողն իրաւունք ունի ըստ իւր ընտրութեան.

3000 ֆրանքի, Մուրհակք Սակագին Ա. և Պարտաթղթի մը, կամ 1877ի Գուտի Ֆոնսիէէն, կամ 1871 ի վերջ տը Բառիէն, կամ վերջ տը Մառսէյլէն։ (այս երեք արժէթղթերք վճարելի են 400 ֆրանքէն) կամ 1883ի Օպլիկասիոն Ֆոնսիէռէ մը 500 ֆրանքոց, կամ պերպետէ

5000 ֆրանքի, Մուրհակք Սակագին Ա. և Բանամայի պարտաթղթի մը, շրջաբերութիւն 1888ի։ Վերջապէս, ի փոխարէն ամեն մի 12 ֆրանքի, ստորագրողն ըստ իւր ընտրութեան իրաւունք ունի,

3000 ֆրանքի, Մուրհակք Սակագին Ա. ինչպես նաեւ 1879ի Ֆոնսիէռ կամ Դոմինալ Օպլիկասիոնի մը, վճարելի 500 ֆրանքի, կամ վերջապէս Իպոթէքէռ Օպլիկասիոնի մը (Գրեմի Ֆոնսիէնի հետ միացուած և 1000 ֆրանքէն վճարելի)։

ՍԱԿԱԳԻՆ Բ.

Այս սակագնոյն մէջ, Մուրհակներն 500 ֆրանքէն վճարելի են մէկ տարիէն առ առաւելն միայն 25 տարուան ժամանակամիջոցի մը մէջ, կանխավճարներով որք տեղի կ'ունենան երեք ամիսն անգամ մը վիճակահանութեամբ։—Բռիներն ամեսկան են և 2 ֆրանքի։ առ առաւելն կը պահանջուին մինչեւ 15 տարի։ կը դադրին երբ մուրհակը վաստկի վիճակահանութեան մէջ։

ՍԱԿԱԳԻՆ Գ.

Այս սակագնոյն մէջ, մուրհակք վճարելի են մէկ տարիէն առ առաւելն մինչեւ 12 տարուան ժամանակամիջոցի մը մէջ, կանխավճարներով որք տեղի կ'ունենան ամեն տարի, յունվարին, ապրիլին, յուլիսին և հոկտեմբերին. առաջին երեքն 100 ֆրանքէն և հոկտեմբերինն 500 ֆրանքէն։—Ամեսկան բռիները 2 ֆրանքի են և միայն 50 ամիս վճարելի են։

ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

Լ'ԱՎԸՆԹԻ ՏԷ ՖԱՄԻԼԻ, ապահովագրական ընկերութիւն մ'է հաստատեալ ըստ հրամանագրոյն 1868 յունուար 22ի, և հետեւաբար կը գործէ ընդ հակադրութիւն։ Հեռի լինելով շահադիտման կամ առեւտրական ոեւէ գործէ, ոեւէ վտանգի ենթակայ չէ։

Իւր դանձած դրամը ընկերութիւնը կը գործածէ Պետական Արժէթղթոց, Գանձոց թուղթերու կամ Պետութեան, քաղաքաց և Նահանգաց երաշխաւորութիւնը կրող թուղթերու։ այս դրամագլուխն է ապահովելու համար իւր շրջաբերուն հանած բոլոր մուրհակներուն վճարումն, այնպէս որ մէն մի ստորագրող բոլորովին ապահով է ստանալու իւր ապահովագրութեանց ամբողջ գումարը։

Տեղեկութեանց և բաժանորդագրութեան համար դիմել առ Պետրոս Եֆ. Ամպարձեան, գործակալ Ընկերութեան ի Կ. Պոլիս, Թաշ խան, Թիւ 40, Պահչէ-Գաւառ, Պոլիս։ 1081

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

„ՏՕՅՉՔԸՐ ԼՕՅՏ"

Ի ՊԷՌԼԻՆ

Շահաւոր պայմաններով կ'ապահովագրէ ամեն տեսակ ապրանք, դրամածրարք և այլն, չոգենաւով եւ առագաստանաւով ուղարկուած։

Ընդհանուր գործակալ Կ. Պոլսոյ

ՏԻՐԱՆ ՆԱԶԱՐԵԱՆ

Թիւ 1 Հաւսուլլու խան, Պոլիս

791

ԲՈԼՈՐ ՏԱՐԻՍԱՆ ՑԱԶԱՂՈՒԹԻՒՆ

ԲՈՒԺԱԿԱՆ ՀՐԱՇԱԼԻ ԱՐԴԻՒՆՔՆԵՐ

ՀԱՆՔԱՅԻՆ ԶՈՒՐ ԶԻԹԼԻԻ

(ՄՈՒՐՔ Ի ՊՈՐՍԱ)

Պատրաստեալ տը Մ***

1304 Սէֆէր 11 Թուական կայսերական իրատէով արտօնեալ—Վարծատրեալ Բուրիզի, Վի Ննայի, Լոնտոնի, Ֆիլատէլֆիայի, Անվէրսի, Ֆրանքֆորդի ցուցահանդէսներէն։

Զիթիի ջուրն, որ Արեւմուտքէն ելող համանման հանքաջուրերէն գերազանց է, շիշերու մէջ կը գրուի ընդ հսկողութեամբ Տր. Աբիկեանի, պատուիրակ ի դիմաց առեւտրական Վարչ. նախարարին։ Մէն մի էդիւէդ կրելու է քանիէ բժիշկին ստորագրութիւնը։ Հասարակութիւնը մերժելու է այն ամեն շիշերն որք չեն կրեր Պետութեան այս երաշխաւորութիւնը։

Այս հանքաջուրին յայտնութիւնն ապահովեալ է մարսողական խողովակին և լեարդին հիւանդութեանց մէջ, աւազախտի եւ յօդացաւի մէջ, շաքարախտի և փամփշտային խսիրութեանց մէջ։

Զիթիի շատ ախորժահամ հանքաջուր մ'է, սեղանի համար պատուական ըմբիշ մ'է եւ շատ օգտակար է այն պարագայն յորում ջուրերը վարանիկ են հանճարակ հիւանդութեանց ատեն։ Իրենց առողջութեան նախանձախնդիր անձինք ջրելղինիներու, Պէնտերու եւ այլ ջուրերին նախամեծար պիտի համարին Զիթի ին։

Զիթիին կը դիմացնէ մարսողութիւնն և կը կանոնաւորէ միւս բոլոր պաշտօնները։ Շատ օգտակար է նաեւ այն պարագային երբ պարտաւորուինք սնունդ մանուկները կաթել։

Զիթիի ջուրը շաբաթն երկու անգամ կը զրկուի ապրելիքն, այնպէս որ փոխանակ վատնելի թարմ վիճակի մէջ գտնելոյն ի մերերանոցս։

Կ. Պոլսոյ մէջ կը ծախուի ի կեդրոնատեղին Ընկերութեան, 15, Ճէլալ Պէյ խան, եւ ի Մասնաճիւղս՝—Բերա, Պ. Այիրբանի, դեղարան Տէլլա Սուտա, 169.—Պոլիս, Պ. Մէկիի, դեղավաճառ, 24, Նէյի ծմամ փողոց.—Ի՝ Թէրթիրտան, դեղագործ, Ճղալ օղլու, Պարսկական դեսպանատան մօտ — Աչէքպաշ, դեղագործ ի Վէրնիէ-Ֆիլբը.—Գալաթիա, Պ. Մաղոյրգօ. վաճառական, Լիմբրի փողոց, 34.—Պէշիքթաշ, կեդրոնական դեղարան.—Թէրապիա, Սաղա Պրոնսորոյ.—Պէշիքտաշ, Մոդիրաքի Թէսարիան, վաճառական.—Գալաթա գիւղ, դեղարան Լէոնիտաս Անիթիա.—Իսկիւտար, Սղավրաքի Նուրլուրուլ, դեղագործ։

Պարապ շիշերը ետ կ'առնուին։

1051

ԱՒՏԻՆԱՒՈԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՍԻԼԻԱՆ

Ն. ԻՍԱԿԻ ՍԻՐԷ ԸՆԿ.

Մարսիլիա և Հայկի Գիւղ կանոնաւոր ճանապարհորդութիւն

Ամեն մի, Տրապիզոն և Պաթում երթալիք յատակիկայ շոգենաւն է Մեծ որ ապրիլ 18ին Մարսիլիայէն և ապրիլ 23ին Կ. Պոլսէն պ տի մեկնի։

Մարսիլիա երթալիք յատակիկայ շոգենաւն է Լ՝ Գէլ որ ապրիլ մեկնի ապրիլ 30ին։

Նաւուղեկի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատար

ԹԻՆԻՈՒԹԷ ՐՈՊԻՒ

Թիւ 17-18 Գիւշիւք Միւլք

1606 Մոմճանէ փողոց, Թիւ 14

Արտօնատէր Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՅ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ

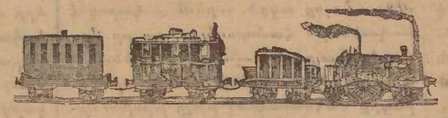

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴ ՄԷՋ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ՔԻՒԶԻՒՔ—ԶԷՔՄԷՃԷ

Սկսեալ ի 1 Հոկտեմբեր (Ն. Տ.) 1887, մինչեւ ցնոր տնօրինութիւն

Կ. ՊՈԼՍԷՆ ՔԻՒԶԻՒՔ—ԶԷՔՄԷՃԷ

ԹՈՒՆԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱԽՄԲՈՑ

	4	6	8	10	2	12	14	16	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	38	40	42
	Առաւօտ											Իրիկուն									
	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.
Կ. Պոլիս	6	15	6	49	7	17	7	45	8	15	8	41	9	10	10	11	10	37	11	10	11	38
Գալաթա—գարաւ	6	27	6	58	7	26	7	54	8	26	8	50	9	19	10	20	10	46	11	19	11	47
Լէնի—գարաւ	6	32	7	2	7	30	7	58	...	...	8	54	9	23	10	24	10	50	11	23	11	51
Տակուա փաշա	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Սամաթիա	6	39	7	8	7	36	8	4	...	9	...	9	29	10	30	10	56	11	29	11	57
Եէնի—գարէ	6	44	7	12	7	40	8	9	8	37	9	4	9	32	10	34	10	59	11	33	12
Մագրիգիւղ	6	57	7	24	7	51	8	21	8	52	9	16	...	...	10	46	...	...	11	45	...
Ա.Ս Մեհէմատ	...	...	7	33	...	...	8	30	9	4	9	25	...	...	10	55	...	...	11	55	...
Քիւչիւք Զէք	...	...	...	...	...	...	9	14	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	12	3	...

ՔԻՒԶԻՒՔ—ԶԷՔՄԷՃԷԷՆ Կ. ՊՈԼԻՍ

ԹՈՒՆԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱԽՄԲՈՑ

	3	5	7	9	11	13	15	17	19	21	23	25	27	29	31	33	35	37	39	1	41
	Առաւօտ											Իրիկուն									
	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.
Քիւչիւք Զէք	...	6	40	...	...	...	...	...	...	...	...	1	40	...	...	...	...	...	...	6	2
Ա.Ս Մեհէմատ	6	20	6	49	...	7	45	...	8	40	...	...	11	10	...	1	49	...	2	50	...
Մագրիգիւղ	6	31	6	59	7	27	7	55	8	23	8	51	...	...	9	53	...	...	11	20	...
Եէնի—գարէ	6	43	7	11	7	39	8	8	8	35	9	4	9	38	10	5	11	4	11	32	1
Սամաթիա	6	47	7	15	7	43	8	12	8	39	9	8	9	42	10	9	11	8	11	36	1
Տակուա փաշա	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Լէնի—գարաւ	6	53	7	21	7	49	8	18	8	45	9	14	9	48	10	15	11	14	11	42	1
Գալաթա—գարաւ	6	57	7	25	7	53	8	23	8	49	9	18	9	52	10	19	11	18	11	46	1
Կ. Պոլիս	7	5	7	33	8	1	8	31	8	57	9	26	10	...	10	27	11	26	11	54	1

Գարարծարանին անխտիր կ'ընդունուին ամեն կառնախմբի մէջ, իսկ մեծ ծրարք Պոլսէն Մաքրի գիւղ կամ աւելի հեռի կայարանաց միջև քանոզ կառնախմբոց մէջ մ'ալ։ Թիւ 1 և 2 կառնաւորքերն ունին Ա. Բ. և Գ. կարգի վակոններ. միւս կառնախումբերն ունին միայն Բ. և Գ. կարգի վակոններ։ 576